ПРОМІНЬ

СОЮЗ УКРАЇНОК КАНАДИ

PROMIN

Ч. 10 ЖОВТЕНЬ 1991

No. 10 OCTOBER 1991

ПРОМІНЬ

Ч. 10 ЖОВТЕНЬ РІК XXXII

видає

СОЮЗ УКРАЇНОК КАНАДИ

Виходить раз у місяць
Редагує Редакційна Колегія, редактор — Олена Гринь
Адміністратор і англомовний редактор —
Маруся Тарнавецька-Зурек

PROMIN
842 Main Street
Winnipeg, Man. Canada
R2W 3N8

Річна передплата в Канаді $17.00
Передплата до інших країн $20.00
Одно число ..... $ 2.00

Редакція застерігає собі право скорочувати та поправляти надіслані матеріяли.

PROMIN

VOL. XXXII OCTOBER No. 10

Published by

UKRAINIAN WOMEN'S ASS'N OF CANADA

Edited by Editorial Committee, Editor — Olena Hryn
Administrator and English Editor —
Marusia Tarnawecka-Zurek

PROMIN
842 Main Street
Winnipeg, Man. Canada
R2W 3N8

Subscription in Canada $17.00
Other countries $20.00
Single copy ..... $ 2.00

The editors reserve the right to edit submitted materials.

ЗМІСТ

Олена Гринь — 47-ий З'їзд Союзу Українців Самостійників 1
Хортиця 2
Події в Україні 2
„Roots" нашої Русі в місті Руте 2
Анна Холод — Сила народу 3
Монументальна книга 5
Марта Богачевська-Хом'як — Союз Українок в міжвоєнний час 6
Куток порад 9
Василь Скуратівський Останнє жниво 10
Олена Гринь — Обірваний політ жайворонка ... 12
Людмила Сумик — Спомин з подорожі по Україні 14
Ганна Черінь — Українська сорочка 14
Нашим дітям 23
Івання Дженис — Мистецька виставка (провінційна управа СУС Альберти) *24*
Людмила Павенська Український павільйон Київ (Вінніпег) 27
Відділ ім. Лесі Українки Редфільд — Рішард) 28
Квіти назабутнім 31
Бл. п. (Доця) Теодора Гаврисишин 31
Надія Боднар —Вишивка (Закінчення) 32

CONTENTS

Helen Tokarek Awarded Citation for Citizenship ... 15
Current Affairs — Helen Raycheba: Women and the Environment 16
News Events — Declaration of Rukh 19
Cultural Scene — For Our Children 20
Convenor's Report — Nellie Seniw: Consumer Concerns 21
Centennial Calendar 22
Donations to Promin Press Fund 33

На першій сторінці обкладинки — „Зібрали урожай"
На третій сторінці одкладинки — пресфонд
На четвертій сторінці обкладинки — Видання які можна набути в централі СУК

Second Class Mail Registration Number 1925
International Standard Serial Number ISSN 038021-40

Printed by Trident Press Ltd., Winnipeg, Man., Canada

47-й З'ЇЗД СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ САМОСТІЙНИКІВ

47-й з'їзд СУС-у розпочався 7-го серпня в 7:30 вечора, як і було заплановано. Після урочистого входу Союзу Українок Канади з прапорами, співом гимну і молитви Станіслав Клапоущак офіційно відкрив з'їзд.

Голова Централі СУС пані Марія Ткачук виголосила головну промову.

Були короткі привіти від голови ТУС/ТПУ С. Сеника, від голови СУК пані Марії Воронюк, від СУМК — Корнель Зубрицькой (голова А. Скрипняк не був присутній), від інституту ім. Петра Могили — голова М. Сорока, від інституту св. Володимира — др. Г. Смильський (голова Б. Балан не був присутній), від інституту св. Івана — голова Т. Гавриш, від Українського музею — пані С. Ґриба, від фундації СУС — др. М. Лазарович, від „Українського голосу" — управитель М. Гринь, від Виховної Ради СУМК — добр. Надя Крищук.

Були також письмові привіти, надруковані в програмі з'їзду, а саме: від Блаженнішого Митрополита Василія, Від Архиєпископа Івана, від Єпископа Юрія, від голови консисторії протоієрея В. Макаренка, від його Ексцеленції Генерал-Губернатора Р. Гнатишина, від прем'єр-міністра Б. Малроні, від її Ексцеленції Лейтенант-Губернатора провінції Саскачевану Сильвії Федорук, від прем'єра провінції Саскачеван Ґрант Дівайн, від майора Саскачевану Генрі Дайдей та від президента КУК д-ра Ціпивника.

Після відкриття з'їзду люди мали час зустрітися та поговорити про свої справи. На другий день була спільна сесія всіх складових організацій СУС. Цією сесією керував Я. Скрипник. Всі звіти були надруковані і роздані делегатам. Звіти були від Централі СУС, від представника СУС до Конґресу Українців Канади, фінансовий з'їзд СУС, від голови ТУС—ТПУ, від голови СУК, від СУМК, від Фундації СУС, від Братства св. Івана, від Українського музею, від інститутів (св. Івана, П. Могили, св. Володимира), від Колеґії св. Андрея.

По обіді відбувалися окремо сесії складових організацій СУС. Кожна складова організація накреслює пляни своєї праці самостійно з умовою, що це не виходитиме за рамки статуту Союзу Українців Самостійників.

Як згадувалось вже в попередньому числі журналу, Союз Українок Канади святкував і своє 65-ти ліття організаії. Господинею на обіді, присвяченому 65-ти літтю СУС, була голова Манітобської провінійної управи СУС Соня Бейзик. Головну промову сказала пані Наталка Фарина-Кіт. *(Цю промову друкували в попередньому числі журналу, ч. 9).* Вступне слово перед промовою сказала Ольга Райчиба, слово подяки сказала Марія Цьона.

Вибори нової управи Союзу Українок Канади пройшли успішно, без великих труднощів, так як, в основному, крайова управа Союзу Українок Канади лишилась та сама на другу каденцію. Тільки деякі референтки не могли продовжувати працю, тож на їх місце вибрали інші.

В четвер вечором відбувся святковий бенкет, під гаслом „На здобутках першого століття будуймо світле майбутнє".

Господарем бенкету був д-р Роман Єринюк. На цьому бенкеті виступала з привітом її Ексцеленція Лейтенант-Губернатор Саскачевану Сильвія Федорук. Привітав делегатів і гостей також його Блаженство Владика Василій. Від уряду Саскачевану вітав п. Копенчук, від урядової опозиції — п. Коваль, від міської управи Саскатуну — Мейор Дайдей, від Конґресу Українців Канади — д-р Д. Ціпивник.

Головну доповідь „Століття поселення українців у Канаді" висловив д-р Петро Кондра. Доповідь була добре опрацьована, подано багато деталів з піонерського життя. Вступне слово перед доповіддю сказав п. М. Буґера, а слово-подяку молода сумківка Діяна Грицюк.

Була концертна частина — виступав хор під проводом п. Гавриліва. Із сольоспівом виступав Ларі Клапоущак. В п'ятницю після окремих сесій всі знову зустрілися на обіді, після чого була загальна сесія СУС.

Господинею обіду була пані О. Дзюбенко, голова крайової управи СУС на Брітіш Колюмбію. Промову про теперішній стан в Україні та діяльність Руху як у Верховній Раді, так і серед народу, виголосила пані Рома Франко, голова Саскачеванського відділу прихильників Рух-у.

Загальною сесією керував Д. Шпитковський, голова крайової управи СУС на Східню Канаду. Головна тема сесії — „Допомога та обмін з Україною".

Була вибрана Централя СУС на 1991-1992 роки в такому складі: голова Степан Франко, секретар — о. Богдан Демчук, скарбник — Василь Ґриба. До централі СУС входять всі голови складових організацій.

Останній бенкет був присвячений 60-ти літтю СУМК. Бенкетом керував Корнель Зюбрицький — голова крайової управи СУМК. Бенкет був добре організований. На бенкеті сумківці гідно вшанували своїх попередників. Добр. Надя Крищук опрацювала виховний посібник для СУМКу і передала його управі СУМК. Було багато молоді, все пройшло якнайкраще. До речі СУМК (Союз Української Молоді Канади) вирішив по англійському називатись: "Ukrainian Orthodox Youth". Це вони затвердили на з'їзді. Помагай їм Боже в їхній праці!

Ще треба згадати, що інститут ім. Петра Могили в Саскатуні також святкував своє 75 ліття. Це свято було так само відзначено величавим бенкетом з промовами, вшануваннями і т. п. В неділю, після Служби Божої, в інституті П. Могили відбулося посвячення ювілейної таблиці Блаженнішим Митрополитом Василієм. Після цього відбувся обід і офіційне закриття ювілейних святкувань.

О. Г.

ХОРТИЦЯ

Хортиця — острів на Дніпрі, до 1775 року входила до володінь Запоріжської Січі і була важливим стратегічним пунктом.

Тут відбувся Всеукраїнський фестиваль народнього мистецтва „Хортиця", присвячений 500-річчю українського козацтва.

ПОДІЇ В УКРАЇНІ

В суботу 24-го серпня 1991 р. надзвичайна сесія Верховної Ради УССР підтримала пропозицію І. Юхновського про департизацію підприємств та установ, а В. Яворівський зачитав проєкт Акту про державну незалежність України та її вихід з УССР.

В цей час 40 депутатів членів КПУ (Комуністична Партія України) заявили про свій вихід з партії, а перед цим таку заяву зробив і Леонід Кравчук (голова Верховної Ради УССР). Це зразу обнизило опір комуністів і біля 18 год. 24 серпня Акт про державну незалежність України було прийнято конституційною більшістю (346 голосами).

Одначе, комуністи добились, що до Акту було додано, що чинність Акту має пітвердити всенародній референдум, призначений на день виборів президента — 1-ше грудня.

Українське інформаційне бюро.

„ROOTS" НАШОЇ РУСІ В „МІСТІ" РУТЕ

Юрій Ясінський зацікавився історією міста Рутe, яке знаходиться на острові Ґотлянд, що належить до Швеції. З цією метою він зробив поїздку на цей острів. В головнім місті острова — Вісбі він відвідав кілька музеїв і поцікавився містом Руте перед тисячою років. В той час оселя Руте була найбільшою на острові, а повіт називався Rute Setting і займав одну чверть поверхні острова. Він уважає, що цю назву варяги перенесли на велику частину Східньої Европи. Важливе те, що оселя Руте існувала в той час, коли варяги опанували Київську Русь. Від Руте походить форма рутіск і рутіска, згідно з правилами сучасної шведської літературної мови. Можливо, тисячу років тому ця назва була простіша, ближча до наших слів „руський, руська", а в тому й до назви нашої країни Русь. Він запрошує фахівців поїхати до Стокгольму для перевірки і підтвердження його досліджень.

(За Ю. Ясінським, „Українські Вісті")

Анна Холод

СИЛА НАРОДУ

65 РОКІВ ПРАЦІ ЦЕНТРАЛІ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ

Від редакції.

Анна Холод виробила касет про 65-літню працю Союзу Українок Канади, зміст якого ми побачили на 47-му з'їзді СУС, на сесії Союзу Українок Канади. Зміст, що послужив виробленню касети, ми подаємо. Знимок, на жаль, ми не можемо подати, так як не маємо особи в редакції, ознайомленої з архівними матеріялами.

Союз Українок Канади повстав з потреб українок, які, очутившись на чужій землі, в Канаді, відчули потребу самозбереження, найголовніше зберегти рідну церкву, рідну мову, рідне мистецтво (вишиття, тканння, писання писанок і інше).

Вони розуміли, що спільними силами, в рядах організації це легше буде зробити.

Перший, хто заговорив в Канаді про важливість створення жіночих організацій, був Тарас Ферлей, український діяч, посол манітобського парляменту. Він хотів поставити українських жінок нарівні з жінками інших народів.

Перше самостійне жіноче товариство було організоване при Українському Народнім Домі в 1916 році, в Вінніпезі. Марія Боянівська, пізніше активна членка СУС, була головою першого жіночого товариства в Вінніпезі.

Між 1916 і 1917 роками канадські жінки отримали право на голосування.

Канадська влада визнала жінок особами в 1929 році. Цьому послужила книжка Емілі Мирфі (судді, яка приїхала з Англії до Едмонтону), — „Легальний статус жінки в Канаді". До 1929 року канадійська жінка не була особою у справах прав і привілеїв.

Великий вплив на створення Союзу Українок Канади мав Союз Українок в Галичині, особливо його львівський відділ. Посередником була Харитя Кононенко, яка прибула до Канади 1923 року, перебувала в інституті ім Петра Могили, належала до товариства Могилянок. Вона тримала живий контакт з жіночим рухом Европи і заохочувала українок Канади організуватись в Союз Українок Канади. Товариство Могилянок організувалося в таке товариство, назвавши свій відділ ім. Ольги Кобилянської. Це і був початок Союзу Українок Канади. Перший з'їзд Союзу Українок Канади відбувався в Саскатуні в той час, коли відбувався український Народній З'їзд, в інституті ім. Петра Могили. Це було 26-го грудня 1926 року. На цьому з'їзді оформлено першу централю з її восьма відділами:

ім. Доньки України, Реджайна, Саск.
ім. Лесі Українки, Реджайна, Саск.
ім. Ольги Кобилянської, Ґудів, Саск.
ім. Лесі Українки, Капон, Альберта
ім. Ганни Барвінок, Вонда, Саск.
ім. Княгині Ольги, Вінніпеґ, Ман.

Першими піонерками жіночого руху в Канаді були: Харитя Кононенко (вернулась в Україну), Савеля Стечишин, Дарія Янда, Марія Мандюк, Леонія Слюзар, Ольга Савчук, Анна Чепесюк-Стасів.

Перша голова СУК — **Ольга Свистун**. Ольга Свистун, голова першого відділу ім. кн. Ольги в Вінніпезі. Її девіз — посіяти зерно добра. Вона була прикладом посвяти для свого народу. Переконувала інших, що „ніколи в житті не будують пам'ятник людині тільки тому, що вона мала багато грошей".

Голова СУК (1928-1934) і (1936-1938) — **Савеля Стечишин** була дуже активною працівницею: їздила з доповідями по відділах, демонструвала способи збереження городини, овочів, дописувала до жіночих журналів і газет в Україні. Пізніше відкрила сторінку в „Українському Голосі" і вела її. Вона приготовляла програми для відділів, заохочувала жіноцтво читати книжки та зберігати українське мистецтво. За свою працю Савеля Стечишин одержала почесний докторат та найвищу нагороду в Канаді — „Орден Канади".

Доця Янда — голова СУК (1934-1936), організувала багато нових відділів, дуже жертвенна, добродійна. Під час з'їзду в 1935 році організувала найбільшу виставку народнього мистецтва. Цікавилась мистецтвом, створила літню школу тканння у Бенф, де довгі роки навчала тканння. Написала і видала книжку про тканння.

По закінченні 2-ої світової війни їздила в Німеччину з метою допомогти скитальцям переселитися в Канаду.

За свою працю Доця Янда була вшанована багатьма організаціями.

Марія Ткачук — голова СУК (1938-1941), їздила по відділах, говорила про війну і обов'язки жіноцтва. При Централі і відділах, порушила справу створення жіночого комітету для координації

воєнної праці (збирання одягу, харчів для вояків). До останнього з'їзду (1991 р.) Марія Ткачук — голова Союзу Українців Самостійників.

В 1939 році Союз Українок Канади увійшов до Канадської Жіночої Ради. В 1970 році **Галина Гнатишин** була вибрана головою Канадської Жіночої Ради. За свою працю нагороджена генерал-губернатором Канади нагородою „Персонс Аворд" („Нагорода людини"). До сьогодні — членка Союзу Українок Канади, бере активну участь в Жіночій Раді Канади.

Анастасія Рурик — голова СУК (1941-1942). Довгі роки була секретаркою. Приготувала книжку про українські взори і стіби. Книжка вже вийшла п'ятим виданням.

Наталія Когуська — голова СУК (1942-1948), їздила по відділах з промовою „Повоєнні відносини до України", на першому Конґресі Комітету Українці Канади виголосила промову „Жінка в житті народу".

Наталія Когуська — довголітня редакторка „Променя" (на протязі 30-ти років). Смолоскип на обкладинці „Променя" — проєкт Наталії Когуської. Про це вона писала так: „несу той горіючий смолоскип, бо це святий вогонь, взятий з престолу нашої багатої культури. цей вогонь ніколи не може згаснути, передайте його тим, що вступають в наші сліди". Наталія Когуська зредагувала „Чверть століття" і „Пів століття на громадській ниві".

Ольга Войценко — голова СУК (1948-1954), писала наукові книжки про українців Канади, склала „Літопис українського життя в Канаді" в 6-ти томах. Від різних організацій одержала нагороди за свою письменницьку і добродійну працю.

Катерина Міськів — голова СУК (1954-1956), активна працівниця. В 1956 році на з'їзді гостила **Мілену Рудницьку** з Ню-Йорку від матірного Союзу Українок в Галичині. На цьому з'їзді ухвалено створити фундацію ім. Наталії Кобринської. Гроші з цієї фундації йтимуть на видання книжок.

Софія Василишин — голова СУК (1956-1960). Софія Василишин організовувала нові відділи, придбала 800 передплатників до виходу першого числа „Променя" у січні 1961 року, видала підручники для трьох кляс рідної школи, приготовила прозірки „Наша культура".

Стефанія Пауш — голова СУК (1960-1963). Ця милої вдачі дорадниця членкам приготовила багато програм на різні національні свята для відділів.

Анна Токарик — голова СУК (1963-1967). За її головства Централя з нагоди 100-ліття Канади закупила картини Василя Курилика, які відображають життя українки-піонерки. З нагоди 100-ліття поселення Українців Канади ці картини виставляються по різних містах Канади. Чоловік Анни Токарик (Юрій) виробив синього кольру ланцюг, в кожному колі ланцюга надруковано ім'я голови СУК. Це символ каденцій головства. Від того часу (перша була Анна Токарик) голова СУС носить цей ланцюг на важливих імпрезах.

Леся Хорош-Ґреґорі —голова (1967-1971), була директором і секретаркою інституту Св. Володимира, директором товариства „Українська спадщина" в музеї Канади, брала участь в Національній Раді Жінок Канади. Цього року (1991) — почесна голова з'їзду СУК.

Леся Івасюк — голова СУК (1971-1973), присвятила багато часу різним референтурам, репрезентувала СУК на Конґресі Міжнародньої Жіночої Ради у Відні, Австрія, зорганізувала видання „П'ятдесятліття історії СУК".

Анастасія Шемелюк-Радомська — голова СУК (1975-1979), відвідувала відділи, проводила збірку на новий Музей Союзу Українок Канади, подбала про видання праці о. І. Стуса „Свята Православна Церква", як також про видання книжки „Нариси української культури" в трьох томах (С. Стечишин, С. Яременко, В. Ревуцький, І. Кейван). Це був проєкт, присвячений 100-річчю українського жіночого руху.

Анастасія Шемелюк-Радомська приготувала членство до золотого ювілею СУК.

На з'їзді був посвячений прапор СУК, вшановано багато членок. Грамоти опрацювала Н. Когуська з написом: „Шануй свою прадідівську віру і церкву, неси перед світом гідність свого народу".

Увечері СУК поставив п'єсу „За нами, сестри" Анни Звоздецкої.

В 1976 році СУК видав популярну книжку „Канадіяна" в англійській мові. Авторка — довголітня членка Централі СУК, **Наталка Фарина-Кіт**.

Надія Боднар — голова СУК (1979-1981). Відкрито новий будинок — Музей Союзу Українок Канади в Саскатуні.

Надія Боднар відновила контакт з православним сестрицтвом Америки. Вона — перша жінка, вибрана до президії Консисторії.

Анна Звоздецька — голова СУК (1981-1983). З нагоди відзначення ювілеїв відвідала багато відділів, видала збірку пісень і віршів Анни Данилович. Анна Звоздецька нав'язала контакт з Союзом Аргентини, організувала висилку пачок і

грошей до Бразилії. На з'їзді 1983 року вшановано жертви голодомору в Україні в 1932-1933 р.р.

Анна Холод — голова СУК (1983-1987). Централя переводиться з Едмонтону, де була 19 років, до Саскатуну.

Відбулася перша конференція Централі з провінційними головами в Саскатуні, друга — в Ванкувері в 1986 році. Голова Анна Холод очолює комітет підготовки до свята „1000-ліття хрещення України у святу православну віру". Виконано різні проєкти з нагоди Тисячоліття: вишили облачення для митрополита (Буряник, Дептух, Петровська, Емська) вишили ікони (Анна Глуханюк), видано картки Свв. Ольги і Володимира.

Видано „Нариси української культури (С. Стечишин, С. Яременко, В. Ревуцький, І. Кейван); видано „Півстоліття на громадській ниві" за редакцією Наталії Когуської. З допомогою Н. Когуської і А. Звоздецької Анна Холод виготовила тасьму „100-ліття українського жіночого руху".

К. Шолтер голова СУК (1987-1989), відвідувала відділи в час ювілейних святкувань, допомагала в праці відділам СУМК.

Марія Воронюк — (1989-1991), (1991-) підготовила членство до 65-літнього ювілею Союзу Українок Канади, видала статут СУК (Анна Клапоущак — голова статутового комітету). За головування Марії Воронюк була змінена редколеґія журналу „Промінь" в жовтні 1990-го року. Редакторство перебрали Олена Гринь та Маруся Тарновецька-Зурек. Марія Воронюк дбає про музей СУК в Саскатуні.

Багато праці для музею поклала довголітня працівниця музею **М. Савіцька**, приймала активну участь в загальному громадському житті Канади.

Музей — це важливе досягнення і гордість Союзу Українок Канади.

Головами Комітету Українок Канади від Союзу Українок були: **Наталія Когуська, Ольга Войценко, Розалія Кондра**, добродійка **Марія Симчич і Докія Черевик.**

Така була наша праця на протязі 65-ти років.

Коли організувався Союз Українок Канади, то ніхто не думав, що СУК виросте в таку сильну організацію і буде святкувати свій 65-літній ювілей.

Анна Холод

МОНУМЕНТАЛЬНА КНИГА

Великий монументальний збірник-албом *Тисячоліття християнства в Україні — святкування в Америці й діяспорі* вже здано до друку.

Довгий і нелегкий процес зібрання всіх матеріялів про святкування українського Тисячоліття вже закінчено. Весь матеріял зредаґовано і здано до складу. До половини квітня складено більше половини матеріялів.

Головний редактор видання осип Зінкевич підготував весь матеріял згідно з рішенням редколегії, яку очолює колишній голова Крайового комітету Тисячоліття д-р Юрій Солтис. В альбомі подаються лише інформаційні статті про святкування. Через обмеження об'єму в книзі не можна було подати оцінки й інтерпретації даних подій і святкувань, як не подано й змісту багатьох виступів і доповідей на окремих імпрезах.

Після пізнішого рішення редколеґії, до альбому включено й матеріяли про центральні й крайові святкування в усіх країнах українського поселення — в Канаді, країнах Европи, Південної Америки й Австралії, про центральні й крайові святкування УАПЦ і УКЦ, про присвячені Тисячоліттю наукові конференції та інформації, про відзначення Тисячоліття студентами, які брали участь у „Стежках батьків по Европі", та про спортивну Олімпіяду Тисячоліття. Книга кінчається бібліографією присвячених Тисячоліттю книжкових видань.

Кожна стаття публікується українською мовою з англомовним резюме. Всі підписи під фотографіями — двомовні.

До кожної статті про святкування додано бібліографію відгуків української і чужомовної преси про місцеві та крайові святкування. Бібліографію опрацював інж.. Володимир Сушко з Балтімору.

Збірник-альбом „Тисячоліття християнства в Україні — святкування в Америці й діяспорі" буде мати 400 сторінок великого формату, друкований на люксусовому блискучому папері. В альбомі близько 500 кольорових і чорнобілих фотокопій важливіших документів і коляжів вирізок з місцевої іншомовної преси.

Ціна — 75 дол. В передплаті до 25 серпня — 50 дол. Чеки виставляти і слати на адресу:

National Committee to Commemorate
Millenium of Christianity in Ukraine
c/o UNA, 30 Montgomery St.,
Jersey City, N.J., 07302.

Марта Богачевська-Хом'як

СОЮЗ УКРАЇНОК У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Провідну ролю в участі українських жінок у міжнародному періоді відіграла Мілена Рудницька. В 1927 році її вибрано до парляменту, а в 1928 вона стала головою Союзу Українок. Зрозуміло, що Союз не був виключно її твором, бо організація включала в собі жінок різних політичних напрямів, суспільних прошарків та громадських поглядів, щоб можна її вважати твором однієї людини. Але щоб така організація розвивалась, треба було відповідного проводу. Мілена Рудницька успішно пов'язувала рутинну працю з візією великого ідеалу. Сама вона була здисциплінованою, цілеспрямованою, високоосвіченою людиною, яка не боялась конфронтації і радо брала провід у свої руки. Одночасно була толерантною, вміла заохотити інших до праці та вміла віддати відповідальність іншим.

Народилася Мілена Рудницька у Зборові 15 липня 1892 року. Її батько, який помер, коли їй було десять років, був українським адвокатом. Мати, дочка єврейського дрібного підприємця, виховала всіх дітей на визначних українських діячів — Володимир був адвокатом, цікавився та допомагав театрам; Іван — відомий як Кедрин, ще досі, маючи 94 роки є одним з провідних журналістів українців поза межами Радянського Союзу; Михайло — відомий літературознавець та письменник: Антін — один із кращих українських композиторів та дириґентів. Родинна амбіція і доба, в якій Рудницька зростала, змусили її поставити питання про ролю жінки в сучасному світі. Середню освіту Мілена Рудницька здобула у Львові, докторат з математики у Віденському університеті. Там вона одружилася з Павлом Лисяком. Подружжя не було щасливим, пара швидко розійшлась після народження сина — пізнішого історика Івана Лисяка-Рудницького. Вдруге Рудницька не виходила заміж. Цікаво, що в час, коли Мілена Рудницька очолювала Союз Українок, той факт, що вона була єврейського походження і розведена, не обговорювався в дебатах. Навпаки, Рудницька користувалася широкою популярністю в українській громаді. За політичними переконаннями Рудницька була поміркованих демократичних поглядів. Своєю працьовитістю відрізнялася від більшости галичан, як жінок, так і чоловіків. Висловлювалась ясно і відкрито та часто безпощадно ганила жінок за брак серйозного підходу до праці та за їхнє лінивство. Любила політичну діяльність і поставила Союз Українок в ряди провідних українських громадських організацій, відігравши особливо важливу ролю у намаганнях українців здобути зацікавлення зовнішнього світу. Союз Українок став для неї форумом, з якого говорила до зовнішнього світу. Вона включилась у працю Міжпарляментарського Союзу і брала участь також у всіх з'їздах Конґресу Національних Меншостей. Цей останній був міжнародним союзом, який прагнув до того, щоб справи малих народів, а особливо національних меншостей у міжвоєнній Європі не сходили з арени міжнародного зацікавлення. Рудницька успішно поєднувала свої зв'язки в жіночих організаціях з міжнародною працею. Наприклад, у 1928 році на її пропозицію жіночі організації включено до засідань Конґресу Національних меншостей.

В роки, коли сталінський терор відтяв Україну від цивілізованого світу, західні українці та українці з інших частин світу намагались зберегти пам'ять про Україну та ширити відомості про неї. В ті роки Мілена Рудницька брала участь у майже кожній західньоукраїнській делеґації за кордоном. Найважливішою була праця, пов'язана з погромом західніх українців Польщею в 1930 році, так звана пацифікація, в якому згинуло більше осіб, ніж нацисти винищили євреїв впродовж Другої світової війни. Пацифікація була ознакою особливо небезпечного спалаху в напружених взаєминах між поляками та українцями. Під час жнив 1930 року фракція українського правого крила в Галичині спалила деяку частину збіжжя, що належало польським землевласникам. Це послужило приводом зорганізованого згори і виконаного на місцях погрому українського населення у більш ніж тисячі сіл та у десятках міст Галичини.

Довгі роки тягар адміністраційної праці СУА несла Олена Шепарович. Високоосвічена, певна себе, добре зорганізована, вона вміла приєднувати інших та полагоджувати конфлікти. О. Шепарович жила ввесь міжвоєнний період у Львові і під час частих відсутностей Мілени Рудницької була правдивою головою Союзу. Змолоду Шепарович багато подорожувала і добре орієнтувалася у світовій та українській політиці. Як правдива дама старої дати, їй не залежало на публічному визнанні своєї правдивої ролі, і Союз Украї-

Мілена Рудницька
Milena Rudnycky

Олена Шепарович
Olena Sheparovych

нок міжвоєнного періоду завдячує значну частину своїх успіхів її такту та працездатності.

Жінки західніх земель України і жінки еміґрантки з України намагались репрезентувати справу України на міжнародному форумі. Шлях західнім українцям на міжнародній арені підготовила Ганна Чикаленко-Келлер, котра часто координувала працю українок в перші повоєнні роки. В 1921 році вона написала брошуру про українське жіноцтво під заголовком „До жінок культурного світу". Видавцем брошури був Національний комітет. В одному листі, мабуть, до Мілени Рудницької, Ганна Чикаленко-Келлер пояснювала, що вибрала таку назву комітету, „щоб не пов'язувати її з будь-якою одною організацією і вможливити її використання в різних країнах" (Лист з 8-го червня 1923 року, в Архіві УВАН). Брошуру видано різними мовами західної Европи. Ганна Чикаленко-Келлер також заснувала „Товариство оборони прав української жінки", щоб українки мали доступ на з'їзди жіночих організацій, які намагались виборотн жінкам рівноправність.

На міжнародній повоєнній арені серед українок також треба було відзначити Марію Зархі. Завдяки її стараннням та зв'язкам Ганни Чикаленко-Келлер громадянок Української Народної Республіки прийняли до найстарішої міжнародної жіночої організації — Міжнародної Ради Жінок. Офіційно українська делеґація була членом Ради до 1925 року. Рада дотримується державного принципу, і коли Українська Народна Республіка втратила всю надію на перемогу в Україні, а радянська влада виступила проти фемінізму, ототожнюючи його з буржуазним націоналізмом, українки могли продовжувати працю в цій організації тільки як члени рад країн своїх поселень. Деякі жінки українського похдження брали і беруть участь у праці Ради в цей спосіб по сьогоднішній день. Наприклад, на відзначенні століття Міжнародної Ради Жінок, що відбулося у Вашінґтоні в липні 1988 року, Союз Українок Америки, який входить до складу Американської Ради Жінок, влаштував для делеґатів міжнародного з'їзду офіційне прийняття із показом історичного одягу України. Представники понад сімдесяти держав брали участь у прийнятті.

В роки після Першої світової війни участь українок була значно скромніша, але все ж таки була, і українкам вдалося виступити на міжнародному форумі цієї впливової жіночої організації. В той час, коли заперечувано саме право на окреме існування українців, це був неабиякий успіх.

Українки брали участь у ще одній впливовій міжнародній жіночій організації — Міжнародній Жіночій Лізі за мир і свободу, яку створили американки, англійки, бельгійки француженки та німки, скликавши у другій половині квітня 1915 року з'їзд миру у Гаазі. До миру не дійшло, але жінки не припиняли працювати за мир. Взагалі, міжнародні організації були чутливіші до боротьби за мир, ніж за обстоювання національних прав. Мир, роззброєння, критика постійних армій — це справи близькі серцю східньоукраїнської інтеліґенції. Завдяки цьому українські жінки схилялись до жіночих організацій, що виступали проти війни. Хоч просоціялістичне наставлення Ліґи не задовольняло таких українок як Чикаленко, одначе факт, що Ліґа наголошувала права кожного народу не самовизначення компенсував ліве забарвлення організації.

Ліґа була першою міжнародною організацією, що скликала конференцію після закінчення Першої світової війни. Ганна Чикаленко-Келлер увійшла до Ліґи за посередництвом Кристал Мекмиллен, разом з якою вона вчилася у Шотляндії. Атмосфера праці в Лізі — невимушена,

відкрита, демократична — подобалась українкам, і на другому з'їзді Ліґи у Відні в травні 1921 року українки вже мали відділи Ліґи в Берні, Львові, Перемишлі та Тарнові. У праці Ліґи брали участь Марія Грушевська та Людмила Старицька-Черняхівська, Марія Бучинська-Донцова, Валерія О'Коннор-Вілінська, Оксана Лотоцька, Блянка Баранова та Лідія Храпко-Драгоманова, а також Софія Русова. Українки підкреслювали свою відданість справі миру, але також свою боротьбу за самостійність. Участь жінок еміґранток з України тривала до початку Другої світової війни.

Молода Надія Суровцева також відіграла на початку післявоєнних часів важливу ролю у жіночих міжнародних організаціях, особливо у Лізі за мир і свободу, завдяки своїй одночасній участі в австрійській секції Ліґи. Суровцева, докторант історії Віденського університету, гостро почала критикувати Симона Петлюру, тодішнього голови екзильного українського уряду, за певний правий ухил. Вона поділяла всю філософію Ліґи і радо брала участь у з'їздах Ліґи. Суровцева поїхала до США на Конґрес Ліґи у 1924 році, де вона обороняла вже не Українську Республіку, а радянську. Суровцева плянувала виїхати на Україну, ближче ознайомитися з життям радянської держави, а тоді далі працювати у міжнародному секторі на користь Радянської України. Та коли вона виїхала до Харкова на заклик Юрія Коцюбинського, її праця в жіночому русі закінчилась. Арешт Коцюбинського, а потім і Суровцевої поклали кінець тим плянам.

Не зважаючи на різницю політичного та суспільного характеру, праця жінок у Міжнародній Жіночій Лізі за мир і свободу тісно зливалась із працею жінок у Міжнародній Раді Жінок, яка об'єднувала поміркованих та консервативних жінок. Толеранція відбивалась і на українських жінках — вони також співпрацювали, не критикували одна одну, навіть коли у них були політичні розбіжності. Вибираючи делеґаток на міжнародні з'їзди, українки завжди намагалися мати представниць з усіх частин України. це звичайно їм вдавалось, і жінки витворили близькі взаємини та тісну співпрацю між собою. Тому що українок не відкидали від участи та формальних виступів на міжнародних конґресах та з'їздах — як це ставалось з представниками української діяспори взагалі, — жінки виробили більшу практику в цій ділянці, ніж українські чоловіки. Переглядаючи кореспонденцію, пов'язану з участю українок у різних нарадах міжнародних організацій, бачимо, що жінки старанно готувалися до кожного з'їзду. Вони також намагалися включити до праці тих українок, які жили поблизу країни чи міста зустрічі і які володіли потрібними мовами. Час від часу Келлер, рекомендуючи ту чи іншу жінку до участи в делеґації, запевняла, що мовляв, хоч у цієї жінки досить грошей, щоб заплатити за своє перебування, проте її політичні погляди не відрізняються від тих українок, у яких значно менше грошей.

Зліва: Ганна Романчич, Олена Кисілевська, Харитя Кононенко в міщанських одягах з села Угнева. 1934 р.
From left: Hanna Romanych, Olena Kysilevs'ka, Harytya Kononenko in costiumes from Uhnev village. 1934.

Келлер і Русова продовжували підкреслювати на всіх з'їздах, що українки поділяли разом з рештою людства надію на мир, хоч той факт, що їхні сусіди пригноблювали українців, робив цю надію досить ілюзорною. Русова, яка до кінця свого довгого життя залишилась прихильницею лівих радикальних політично-суспільних поглядів, обороняла права українських селян та робітників, розповідала про погром української інтеліґенції та про брутальну смерть українського села у штучно створеному голоді 1933 року. Ліві європейки неоднократно намагались вирвати Русовій мікрофон, але українки твердо — хоч чемно — трималися своїх позицій. Вони далі брали участь у всіх нарадах і виступали якщо не з окремими доповідями, то в дискусіях. Русова з допомогою таких жінок як Ольга Галаган далі брала участь у нарадах Міжнародної Жінічої Ліґи за мир і свободу до початку Другої світової війни. Хоч у ті роки більшість українок сумнівались в доцільності тієї організації, тому, що вона щораз яскравіше виявляла прорадянські тенденції, проте українки не виступали проти Русової, і та далі на міжнародному форумі обороняла ідеї справжнього соціялізму перед спотворенням його радянською державою.

Продовження в наступному числі.

К У Т О К П О Р А Д

Шановна Пані Любомиро!

У місцевості, де я живу, є школа українознавства, одна з найкращих такого роду шкіл в США. Крім кляс для учнів, відбіуваються теж лекції для батьків-неукраїнців.

Якось у суботу я зайшла до школи зі справою до однієї вчительки. Була саме перерва і гамірно від дитячих та молодечих голосів. В одному кінці коридору вчитель нагадував учням говорити по-українському, мовляв, субота — це день для навчання української мови, тож щоб хоча в цей день вони старалися плекати українську мову. На це їхні батьки тратять час і возять їх до школи. В другому кінці того ж коридору стояла група молодих матерів, весело розмовляючи. І до мене долетіли слова англійської. Я підійшла ближче, щоб упевнитися, чи це дійсно так. Між ними я впізнала знайомих колишніх пластунок і членок Союзу Українок. Всі вони дуже добре володіють українською мовою. Але тут, привізши своїх дітей вивчати ту мову, між собою розмовляли по-англійському. Я хотіла звернути їм увагу, але стрималася. Однак не маючи спокою і роздумуючи над цим інцидентом, я вирішила порушити цю справу на ширшому полі — на сторінках жіночої преси.

Як зарадити таким явищам? Як довести молодим батькам до свідомости, головно матерям, що їхній приклад в пошануванні та плеканні української мови вартісніший за тисячі слів? Як викорінити недбалість у суттєвих виховних питаннях?

Наталка
Випадкова обсерваторка

Дорога Пані Наталко!

Вашим запитанням Ви частково дали відповідь, про важливість батьківського прикладу в пошануванні української мови. Легковажність, чи, як Ви назвали, необачність у мовних питаннях створює в дітей дезорієнтацію. Бо з однієї сторони батьки привозять їх до українознавчих шкіл, платять за навчання, очікують добрих оцінок і приємно їм, коли їхня дитина гарно деклямує на академії чи національних святкуваннях. Багато батьків хочуть, щоб їхні діти закріплювали українознавче знання матурою. не одні обурюються, коли оцінки їхніх дітей не є, якщо не дуже добрі, то хоча добрі, не беручи до уваги знання мови, яке їхні діти винесли з родини завдяки їх власним стараннням.

З другої сторони, своїм прикладом, ось як вище згадані матері, створюють для своїх дітей подвійний стандарт. Вживаючи в колі своїх українських приятелів і знайомих неукраїнську мову, ті батьки своєю поведінкою дають наочний приклад непошанування тієї мови, яку приневолюють дітей вивчати в суботніх школах. Цікаво було б знати, яка мовна ситуація в їхніх домах? Якщо недбала, тоді неважко зрозуміти неґативне наставлення їхніх дітей до українознавчого навчання, нехіть до української мови та слабі успіхи у школі.

Нерідко трапляються випадки, коли дитина з інтеліґентної родини слабо володіє українською мовою, їй важко йти в ногу з іншими дітьми, які вільно володіють нею. І тоді нерідко батьки тих дітей здивовані слабими оцінками їхніх дітей в українських школах. Мовляв, моя дитина в школі (неукраїнській) визначна, одержує нагороди за знання чужих мов, а в українській школі злі оцінки? Тут вина школи, учителів.

Але відповідь тут проста. Початок проблеми в них самих, в батьках, в їхньому може несвідомому, або ненавмисному нехтуванні основних засад виховання — особистого прикладу, домашньої атмосфери пошанування рідного, головно мови; в їхньому сподіванні чуда від школи чи молодіжної організації, а не від їхнього вкладу.

Як же зарадити згаданим проявам?

На батьківських конференціях, на сходинах Союзу Українок і при інших відповідних нагодах слід говорити на тему важливости пошанування і плекання української мови в родині і українському середовищі.

В разі потреби не вагатися звертати увагу шановним матерям й іншим оособам, що слід любити, шанувати й говорити рідною мовою.

Приклад, приклад і ще раз приклад батьків, а головно матерів, допоможе дітям чітко усвідомити важливість плекання української мови.

Любомира

Василь Скуратівський

ОСТАННЄ ЖНИВО

Перев'язаний клаптем полотна, що вже струхлявіло від літ, самотньо висить на задвірку серп. Дивлюся на вишмулений маминими руками держак і згадую як теплого серпневого дня, знявши його з приховку, мовила:

— Завтра зажинатиму ниву. Може, більше й не доведеться.

— Таке, скажете! — щось щемко тьохнуло в душі.

— Літа мої вже, сину, одкотили вороними. Нездужають руки, слабнуть ноги...

— Давайте, я косою викошу чи збігаю до Лисаветиного Митра, щоб допоміг.

— Ну що ти, сину, скільки того жнива! Сама впораюся. Треба самій. Розумієш?..

Наступного ранку, як спала роса, ми вийшли до загінки. Мама пов'язала голову білою хустиною, а поперек — житнім перевеслом, тоді, ставши на краю нивки, мовила врочисто:

— Принеси нам, серпне, стільки кіпок — скільки в небі зірок! — і, нажавши два пучки стебел, поклала їх навхрест.

Зажинок, отже, зроблено. Я розстеляв заздалегідь накручені перевесла, а мати, стинаючи дорідні стебла, складала їх у снопівниці. Час од часу ми присідали на короткий перепочинок, і я не минав нагоди послухати про жниварські обряди. Такі спогади були для матері чимось святим і потаємним.

Як тільки достигало зерно, люди готувалися до зажинків. Починати їх можна будь-якого дня, крім понеділка. На узбіччі лану робили „Спасову бороду" — залишали жмут Стебел, потім перев'язували їх червоною стрічкою, обрамлювали живими квітами та пучечками калини. „Борода" лишалася, доки тривали жнива, а потім її зрізували і, зробивши пучечок, вносилу до хати, ставили на покуті.

Якщо не встигали вчасно вижати ниву, скликали толоку. Женчики, вижавши кілька жмень довкіл „бороди", сідали за ритуальний обід. За їжею учасники толоки співали пісень про дорідний урожай, бажали господареві повних засіків.

Перший сніп, за традицією, залишали для весільного короваю. При цьому найстарша жінка проголошувала:

— Ой жніте, женчики, обжинайтеся,
І на чорную хмару озирайтеся.
Господар відповідав:
Швидше жніть до оборіжка —
Там пирогів повна діжка!

Упоратись із жнивами треба якнайшвидше. Тому рідко хто навіть піч топив. Усі — від малого до старого були в полі, бо недарма мовиться, що один жнивний день цілий рік годує.

Нарешті дожато останню гінку, снопи пов'язано й складено в полукіпки. Прийшла пора зрізати „бороду" та сплести обжинковий вінок. Його врочисто накладали найгарнішій молодиці, котра при тому приказувала:

От діждали літа та нажали жита,
Поставили в копки і вдарили в гопки!

Женчики з піснями йшли крізь усе село до господаря, заспівуючи біля двору:

Відчиняй, пане, ворота,
Бо йде твоя робота.
Несем тобі вінки
Із золотої нивки —
Житні, пшеничні,
Щоб були величні!

Назустріч виходив господар, низько вклонявся, приймав вінки і запрошував до хати. Гурт заспівував:

А ми насієм жита, жита,
Та поставим копи, копи,
Та ударим гопи, гопи,
Земля аж гуде,
Де громада йде!

...З роботою ми впоралися надвечір. На осілку нивки мати залишила кілька стебел для „Спасової бороди". Ретельно підв'язавши житостій червоною стрічкою, розпушила землю кінцем серпа і, розім'явши в долоні колосок, покропила зерням ґрунт.

— Нехай сіється-родиться, — освятилася примовкою, — на новий урожай, на дорідне зерно!

Невдовзі ми пов'язали жито в снопи, позносили їх і поскладали в полукіпок. Мама обійшла його, стала поряд і на її обличчі спалахнула, наче вечірня зірниця, лагідна усмішка.

Я довго дивився на неньчину освяту і думав собі, що час невладний перед хліборобською мудрістю. Здавалося б, навіщо сучасному селянинові цятки жита на присадибних ділянках? Але часто-густо біля обійстя колоситься клапоть жнива. У цьому звичаї — святий обов'язок хліборобського роду, бо, кажуть, як уродить жито, то й будемо жити.

До хати повернулися з першими сутінками. Мама бережно поставила на покуть жмуток колосків. Обв'язавши серп полотняною смужкою,

Микола Азовський: жнива

повісила на задвірок до наступного жнива — на вічний спочинок...

Дивлюся на припалий порохом серп і думаю собі: поступово відходять літні хлібороби, забираючи із собою дорогоцінний селянський досвід. І нині вже мало хто з молодших пам'ятає чудові жниварські обряди, в яких і мудрість народна, і глибока шана до праці, до хліба. Лише напруживши пам'ять пригадують якусь дещицю з того безмежного поля, защедреного фолкльорним збіжжям: у серпні хліборобові три роботи — і косити, і орати, і сіяти; хоч у серпні спина мліє, а зерно спіє; хто шукає в серпні холоду — натерпиться взимку голоду; в серпні серпи гріють, а вода холодить; як у серпні дбаєш, так і зимою маєш, бо серпневого дня зимовим тижнем не заміниш...

...Висить самотній серп. Виходжу на подвір'я. Теплий серпень збляклим промінням лащиться до осель. Смужки ланів доколисують ваговите зерно. За день-другий вийдуть господині на зажинки. Тільки мамина нива осиротіло дивитиметься на залишені в сусідських городах „Спасові бороди". Вона вже оджнивувала своє...

ОБІРВАНИЙ ПОЛІТ ЖАЙВОРОНКА

Саша Путря (1977 — 1989), м. Полтава.

Автопортрет — шарж

Так назвала свою статейку Ганна Дениско. На знимці — Саша Путря, українська дівчинка, як пише Г. Дениско, подарована нам від Бога і забрана Ним — незвичайна цим, що була не лише благословенна дивовижним художнім талантом, за допомогою якого передавала радість життя іншим, але й тим, що вміла, ховаючи сльози, любити увесь світ, а в ньому і батьків своїх, друзів і беззахисних маленьких тваринок.

Саша почала малювати з трьох років. Малюнки вона дарувала приятелям, родичам на уродини розмальвувала листівки, писала часто вірші. Саша сама виготовила кілька маленьких книжечок, по мистецьки оформила їх малюнками. Сашин батько пише, що книжечка ця була оформлена за всіма видавничими правилами: „Саша Путря, Віршики. Видавництво — „Рідний дім", головний редактор — „Фунтик", головний художник „Маленький бухгальтер, поет — „Какашка в пушку", присвята: на пам'ять і на сміх дорогій сестричці Лєрочці та її подружкам".

Саша малювала те, що любила. А любила вона звірів, книги і музику, рідних і подруг, цікавилась Індією з її стародавнім мистецтвом.

Індійська танцівниця.

„Дівчина мріє про кохання", папір, акварель, туш, фломастер (10 років).

Вона залишиля 15 тисяч малюнків, сповнених радісним світом. Її малюнки показувались в Державному музеї літератури — благодійна виставка. Всі кошти, виручені від виставки, — на оздоровлення дітей Чорнобиля.

Саша померла в 11 років від лейкозу. Сашин батько згадує: „Вона нікого не образила. Була ласкава з усіма". Остання її робота „Автопортрет", а через два дні Саші не стало. Намалювала свій автопортрет в індійському сарі. Поховали її в тому ж індійському сарі. Її малюнки свідчать про її великі малярські здібності. Ганна Дениско закінчує свою статтю: „Спасибі Тобі, Господи, що Ти посилаєш нам, людям, таких дітей", але й питає: „За що, Господи?"

Запоріжці гуляють.

Людмила Сумик

СПОМИН З ПОДОРОЖІ ПО УКРАЇНІ

На стіні вітальні дорогий малюнок, привезений з подорожі по Дніпру. Він цінний пам'яттю проведених днів: на тлі Дніпрових вод — берізка та кущі зелені, берег жовтого піску, а на Дніпрі у синьому тумані Кодак нагадує нам про козачу добу.

Як сон пройшов той час, але момент останній залишився на малюнку в лагідних радісних тонах (Малюнок виконаний Володимиром Щербаченком).

Бачила Рим і Лондон,
Ріо, Париж, Монте Карло,
З містом, що снилось так довго
З містом, що Києвом зветься,
Вперше зустрілася я.

Київ — казково чудовий
Височить над широким Дніпром,
З'єднаний з Русанівкою
Історичним Патона мостом.

На Київських роздоріжжях жінки продавали чудові квіти. Я спитала, „ці квіти з Голандії чи з Криму?" Відповіла молодиця: „Плекаю я їх сама — це моя втіха й розрада, як син мій рідний не вернувся з Афганістану... І для чого була та війна?"

В серпні 1990 року я поклала квіти пам'ятнику Героям. Сльози самі спадали на чорну плиту. Ще тоді я не знала, що Героєм таким був мій юний приятель Елік, за яким я так довго шукала, якого так довго чекала і який загинув в перших днях війни в чужій Фінляндській стороні.

У Львові вузенькі вулиці,
Львів стародавнє місто.
У Львові води замало,
Людям там жити тісно.
І кам'яниці обшарпані
Промовляли без слів
Про інтенції загарбників:
Не відновляти Львів.
На Личаківському пом'янули
Борців за волю,
Серце в грудях стискалось,
Болю було доволі...!
Молодь приходить вклонитись
Івасюкові в день свого шлюбу:
Не забути і не простити
Цю невимовно трагічну згубу!...

В Дніпроджержинську (Кам'янське) на перехресті — Ленін і Джержинський. Що принесли вони місту над Дніпром? Хемікали з „коксо химу" перетворили Дніпрові плавні в багно.

В Маріуполі — море, сонце, там пісок, де ми купались літ тому півсот!

А тепер „масиви" виступили в ряд, дивляться та журяться, що вже риби не вернути назад!

* * *

Дивлюсь я на малюнок, привезений з подорожі.

„Володю, Дорогий Володю! Ми народились в різних областях. Вже півстоліття в нас інший шлях, та ціль була одна: учитися, творити, будувати! Ти йдеш з тими, хто промощує шлях для кращого майбутнього всьому людству".

Ганна Черінь

УКРАЇНСЬКА СОРОЧКА

Я її купила на базарі
За ціну високу: сто рублів!
То ж чиїсь не спали очі карі,
Щоб рукав трояндами горів

І щоби мережок огорожі
Рівно повкладалися в рядок,
Щоб немов живі сміялись рожі
З полотняних плеканих грядок.

Вбрала я сорочку — в серці свято:
Забриніли, мов пісні, слова...
Правда, довелося підлатати,
Бо була сорочка не нова.

Малощо не кожен день носила,
Як мистецтва нашого девіз...
А згадаю — стерпіти не сила
Стриманих, невиплаканих сліз.

Не тому, що заполоч злиняла,
Що тканина груба, мов з рядна
А тому, що я її вдягала
На ввесь Київ може лиш одна.

„Українські вісті".

ENGLISH SECTION

HELEN TOKAREK AWARDED CITATION FOR CITIZENSHIP

On June 3, 1991 longtime and very active U.W.A.C. member Helen Tokarek of Richmond, B.C. was presented the "Citation for Citizenship Award" at a special ceremony on Parliament Hill in Ottawa.

The award was one of 25 presented by the Minister of Multiculturalism and Citizenship, the Hon. Gerry Weiner. The Citation recipients were recognized as dedicated Canadians who have devoted time and leadership in actively promoting the principles of fundamental citizenship values —freedom, justice, equality and respect for diversity.

Mrs. Tokarek, now 77 years of age, devoted wife, mother of two and grandmother of four, spent most of her life working as a living example of community awareness, involvement and participation.

She was born and raised in the area of Vonda, Saskatchewan, daughter of the prominent and respected Nowosad family. Her father had immigrated from Ukraine at the age of ten, and was a well-known teacher and leader in the Ukrainian community.

Helen had an early introduction to community work, participating in concerts, theatre productions, folk dancing, public speaking and choirs while growing up and attending school.

In 1939, she married William Tokarek of Saskatoon and their marriage was blessed by the birth of two sons — Robert (a teacher) and Dennis (a lawyer). It is noteworthy to mention here that her son Dennis Tokarek has just been appointed a provincial judge and is the first Ukrainian in British Columbia to hold such a post.

After her husband returned from overseas following the Second World War, the Tokarek family moved to Vancouver, B.C., where Helen continued to be increasingly more active in her work with various community groups.

With the arrival of Ukrainian immigrants after the War, she became active in the Immigrant Services Committee — meeting the trains, welcoming and caring for newcomers prior to their placement. She has served for over 54 years as a member of the Ukrainian Women's Association of Canada, holding many positions throughout the years.

She was a founding member and first president of the British Columbia Ukrainian Women's Provincial Council of the U.W.A.C. and received an Honourary Life Member Award at the Provincial Congress in 1980.

Helen Tokarek
1914-1991

Helen was also a member and vice-president of the Vancouver branch of the Ukrainian Canadian Committee. She has been continually active with the Ukrainian Provincial Museum and the Ukrainian Orthodox Church in Vancouver.

She was president of the Vancouver Council of Women and was awarded Emeritus Life Member in the National Council of Women of Canada. Helen was also president of the Vancouver Citizenship Council during which time she prepared several special projects geared towards promoting good citizenship among students and community members in general and to assist new immigrants to adjust to life in Canada. She also served as Secretary of the B.C. Human Rights Committee in Vancouver and a member of the Vancouver Business and Professional Women's Club.

In her professional career, Helen Tokarek was a teacher of French language and culture in elementary and junior high schools. In her efforts to promote bilingualism, Helen regularly organized student exchanges between British Columbia and Quebec and she herself spent time at the University

Continued on page 16

Helen Tokarek

continued from page 15

in Trois Revieres mastering her craft.

She channelled a great deal of her time and effort to working with children with learning disabilities. She also prepared special programs for children of Sunday schools and Ukrainian classes. As an educator, her devotion to her students was a lifelong calling.

The awarding of the prestigious Citation for Citizenship Award recognizes Canadians "for awareness of their rights and responsibilities and for assisting their fellow Canadians to participate fully in society". This is indeed a most fitting tribute to Helen Tokarek, particularly in this special year of Ukrainian Centennary Celebrations.

Editor's Note: We regret to inform our readers that just prior to press time we received the news that Helen Tokarek passed away on September 14, 1991. On behalf of Promin and all of Mrs. Tokarek's friends and co-workers in the U.W.A.C., we extend our condolences to her husband William, sons Robert and Dennis and their families.

— M. Z.

CURRENT AFFAIRS

WOMEN AND THE ENVIRONMENT

"The ecology movement and the women's movement are two of the most revolutionary developments in recent centuries. To many, the two are strongly linked."

This is the opinion of Ethna Viney in her article in the "Irish Times", November 13, 1989 and she makes a strong case for putting these two movements side by side. Concern for the environment and the future of the human race is a meaningful part of the present day women's movement. Feminists connect male dominance with the destruction of the ecosystem.

Fiona Nelson, a member of the Ontario School Trustees' Council, had the following to say on the same subject:

"We are talking about the feminist perspective as opposed to the macho perspective... The feminist perspective is to nurture, to negotiate, to cooperate, to support and to adapt. These are inclusive kinds of strategies. The macho perspective is to conquer, to demand, to compete, to defeat and to die. These are very exclusive kinds of strategies."

Men have seen themselves as the highest beings and superior to the environment. They organized themselves to manage and control it and had no concern for the consequences. They are learning late that people are not separate from the natural world and must live in harmony with it.

It is interesting to compare the dates of the beginnings of these two movements in the United States.

WOMEN AT THE FOREFRONT

Rachel Carson (1907-1964) was an American biologist. She stressed the interrelation of all living things and the dependence of human welfare on natural processes. In her "Silent Spring", published in 1962, she warned that the overuse of pesticide and chemicals would poison the food supply of animals, kill birds and fish and contaminate human food supplies. All of which, thirty years later, has come to pass but Rachel Carson died in 1964 and did not live to see her dire predictions come true.

Carson was viciously attacked, not for her ideas or conclusions, but as a woman. The male scientists in the chemical industry portrayed her as an "embittered spinster with an axe-to-grind". She must obviously be a priestess of Nature, or worse still, a Communist, as she is opposed to American business — "We can live without birds but not without business".

Humorous verses were published about her and her "Silent Spring". It revealed the depths to which men can go to belittle and devalue. Rachel Carson was one of the first heretics to question that the universe was not for the purpose of control and exploitation and she reaped the wrath of a very vengeful god.

Betty Friedan is considered the founder of the women's liberation movement in the USA. In publishing "The Feminine Mystique" in 1963, she launched

the most recent feminist movement (there had been one fifty years previously).

She began with the problem of patriarchy, the concept that man is the supreme authority and dictates what women are supposed to be and to feel. The abuse of women is considered reasonable and normal. Women were to be happy and fulfilled as wives and mothers and there was a stigma and shame if they were not contented with their lot.

It was inappropriate for women to enter the realm of ideas. They were taught that to aspire to unusual careers, to want to become scientists or politicians, made them neurotic and unfeminine. Added to this was the double standard — a moral code much stricter for women than for men. Women were damned if they were foolish and damned if they were responsible and serious.

The patriarchal yoke has been heavy on women throughout the centuries all over the world. Betty Friedan broke the silence and many women heard and responded to the message.

So the early 1960s saw the launching of the ecological movement by Rachel Carson and the feminist movement by Betty Friedan. However, it has been an uphill battle for both movements and victory is nowhere in sight.

Very few women active in the ecological movement are household names. The word "ecology" was coined by one of the early pioneers of home economics, Ellen Swallow Richards, and comes from the Greek word "oikos" which means house.

Ellen Swallow Richards (1842-1911) founded the scientific discipline of ecology and was the first woman admitted to the Massachusetts Institute of Technology in 1870. She paid no fees and was considered a special student in chemistry so that the president of the Institute could say she was not a student should the trustees or male students make a fuss about her presence. Though she submitted a thesis on the chemical analysis of iron ore, she was never awarded a doctorate. The heads of the department did not want a woman to receive the first D.Sc. in Chemistry.

Ellen Richards was an applied scientist. She observed the physical and societal effects of large industries: the polluted air and water, the impure products and social decay. She saw the relationship between organisms and their environment. Because her field was home economics, she did not attract the abuse allotted to other women in science. She was in the proper traditional role in the home!

It was the meltdown at Three Mile Island, near Harrisburg, Pennsylvania on March 28, 1979 (seven years before the Chornobyl explosion in Ukraine) that first prompted women in the United States to come together to explore the connection between feminism, ecology and militarism. Six hundred women met on March 21, 1980 to discuss "Women and Life on Earth". This initial conference inspired the development of a broad eco-feminist network of women's groups. A similar network began in the United Kingdom in September 1980 under the name "Women for Life on Earth".

Gro Harlem Brundtland was Prime Minister of Norway from 1986 to 1989. She had a strong commitment to the environment. From 1985 to 1987 she chaired a 21-country United Nations committee that looked at the future of the planet. She called for a new ethic in economic development, one based on sustainable development. This meant "to do only what is needed in the present without sacrificing the ability of future generations, unto the seventh generation, to meet their own needs". Unfortunately, big business quickly turned it into sustained development and Gro Brundtland's idea became meaningless.

Though they are mostly unknown, women have been among the first to foretell environmental problems. Women like Lydia Adams Williams, Mabel Osgoode Wright and Dora Russell sounded warnings at the turn of the century. In her book, "The Death of Nature", Caroline Merchant describes how the idea about the universe was changed to thinking it was an inanimate object and that progress depended on killing nature.

THE CANADIAN SCENE

Turning to the present, Alberta has a very visible environmental advocate in the person of **Martha Kostuch**, a veterinarian from Rocky Mountain House. During the past twelve years, she has fought against the building of a dam on the Oldman River in Southern Alberta, the proposed Alberta-Pacific Forest Industries Ltd. pulp mill near Athabasca and a proposed tourist resort for the Rocky Mountain foothills; this last proposal was stopped.

Ruth Grier, a longtime environmental activist, is Ontario's Minister of the Environment. Since the early 1970s, she advocated waste reduction and recycling. In her opinion, what is important is to elect people whose approach to issues reflect the need for an environmentally sound society as opposed to our corporate based, market driven consumer society.

One of Canada's leading environmentalists is **Elizabeth May.** She made her name in the Cape Breton pesticide wars. She was an adviser to the former Minister of the Environment Tom McMillan and was instrumental in the establishment of South

Continued on page 19

CANADA SAVINGS BONDS

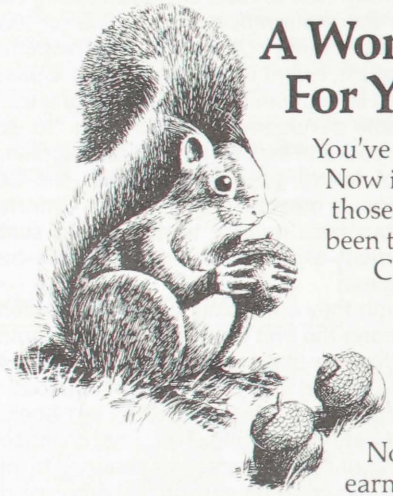

A Wonderful Place For Your Savings To Grow.

You've worked hard to set aside your savings. Now it's time to look for a great place to invest those savings. Canada Savings Bonds. They've been the favourite investment for millions of Canadians over the past 45 years. And you don't have to be a citizen to buy them. Any resident of Canada can buy Canada Savings Bonds. They're on sale wherever you bank or invest from October 17 to November 1. You may date your payment November 1, the day the new bonds start earning interest.

Safe and Secure. Canada Savings Bonds are fully guaranteed by the Government of Canada. They're a safe, secure investment that never falls in value.

Cashable Anytime. Canada Savings Bonds can be cashed at any time, so your money is never locked in.

Guaranteed Interest Rate. Canada Savings Bonds offer an attractive interest rate that's guaranteed for a full year. This year's interest rate and purchase limit will be announced in mid-October. Details will be available wherever Canada Savings Bonds are sold.

Don't Be Late! Remember, November 1 is the last day you can buy the new bonds at face value without having to pay accrued interest. But the bonds may be withdrawn from sale at any time.

Canada Savings Bonds

Les Obligations d'épargne du Canada

Canada

Buy yours from Oct. 17 to Nov. 1

Women and the Environment

Continued from p. 17

Moresby National Park in the Queen Charlotte Islands.

In the last twenty years, men have entered the environmental movement and added their energies to the cause. Some of the loudest ecological voices are male. Environmental groups have sprung up everywhere. Environmentalism has emerged as a social movement with unstoppable momentum. The corridors of power are working furiously to grasp all the profits possible before they are stopped by people power.

Women must take responsibility for the state of the world and place themselves at the forefront of the battle to save the environment. Women, as well as men, are consumers of the fruits of science and technology. They enjoy the electricity and oil that provide power to run appliances and machines. Nylon, plastics, detergents, aerosol containers, paper diapers, have all provided a better standard of living. We can no longer afford such luxuries. Using blue boxes faithfully and removing styrofoam cups from cafeterias is not enough. Due regard for people and the environment must be built into technological processes.

"If human ingenuity can devise a technology that is ecologically unsafe, it can also devise one that is safe".

"The traditional drumbeat in Native music is a symbol of the earth's heartbeat. When you dance to this drumbeat, it is wise to dance on tiptoe, for you are treading on Mother Earth".

We, of the Judeo-Christian biblical tradition, who are only brief visitors on this planet, would do well to respond in kind and "walk softly on Mother Earth".

— Helen Raycheba

NEWS EVENTS

DECLARATION OF RUKH

The historic events in Ukraine in recent weeks have transformed the hopes and dreams of many generations of Ukrainian Canadians into the rapidly-evolving reality of independence and democracy for Ukraina. We await with great anticipation the results of the December 1, 1991 referendum in Ukraine which would officially show the world that the citizens of Ukraine do indeed favour independence.

In the meantime, reprinted below is the official declaration of the Rukh party (the Popular Movement of Ukraine) issued on August 27, 1991.

"The Supreme Soviet of Ukraine, in a historic act, has declared our homeland an independent state.

"A giant step of great historical significance has been made toward the achievement of the goal of the Popular Movement of Ukraine, Rukh: the building of an independent democratic Ukrainian state.

"For the second time in this century the rebirth of statehood is being attempted, an attempt at becoming masters of our own house and on our own soil. The catalyst for both attempts has been a crisis in the Russian empire which caused revolutionary changes in the structure of government. The new leaders of Russia defeated tyranny and declared democratic principles, raising the ideal of freedom. In 1919 these expectations were crushed by a bolshevik assault, which came to Ukraine from Russia, fulfilling orders of the Moscow government, which took upon itself the messianic functions of "freeing" neighboring states from their independence, transforming them into faceless colonies.

"Thus, instead of tyranny of Russian tsars came the tyranny of Moscow's general secretaries, indelibly terrible and savage to the extreme.

"Today's government in Russia went over to the side of the democrats along with its president. Once more, an attempt at a Ukrainian rebirth, just as it did 72 years ago, calls forth high-handed rejection from certain newly democratized leaders of Russia — victors over the Red putschists. Once more, illusions of messianism, once more the "Big Brother" syndrome, imperial aspirations at one's neighbors.

"We are concerned by the declarations on review of boundaries, an attempt at dividing our homeland Ukraine. We expect that the experience of former rulers of Russia will put a stop to the ambitions of today's rulers of the RSFSR. We expect that the signature of Boris Yeltsin to the inter-state agreement between the RSFSR and Ukraine from November 1990, article 6 of which affirms, that the High

Continued on page 33

CULTURAL SCENE

FOR OUR CHILDREN

On September 7, 1991 a Ukrainian Centennary exhibit of 50 paintings by Ukrainian Canadian artist Peter Shostak opened at the Oseredok Gallery in the Ukrainian Cultural and Educational Centre in Winnipeg.

Titled *"For Our Children"*, the exhibit is a tribute by artist Shostak to the early pioneers who immigrated to Canada at the turn of the century.

As he explained the title of the exhibit, Peter Shostak said that one of the themes that impressed him most throughout his extensive research of the Ukrainian pioneers was the fact that all the hardships and sacrifices made in starting a new life in the new Canadian lands were not done with the hopes or expectations of quick or personal benefit but rather "for our children". The pioneers knew they likely would not live long enough to truly enjoy the fruits of their labour.

Thus, Shostak's 50 paintings depict many of the scenes common in the experiences of the Ukrainian pioneers of western Canada — the isolation, loneliness, hard work, joys and tragedies of everyday life. It is an experience that could be applied just as readily to pioneers of all heritages.

The exhibit is a personal Ukrainian centennial project of Shostak who spent four years preparing the works. he researched countless photographs in libraries and archives throughout Canada in order to present a historically accurate portrayals of the scenes depicted.

Appropriately the official opening of the exhibit on September 7th was the 100th anniversary of Petro Eleniak's arrival in Canada.

In addition to the 50 paintings, Shostak has also produced a book commemorating this project, also titled "For Our Children" which is due to be printed shortly.

Peter Shostak holds a Master degree in Art Education from the University of Alberta. He was an Assistant Professor at the University of Victoria until 1979 at which time he dedicated his full time to his artwork. He has had countless exhibits throughout Canada and has published a number of books as well.

The exhibit runs at the Oseredok Gallery until November 30, 1991.

— M. Z.

One of the 50 paintings by Peter Shostak commemorating Ukrainian pioneer settlement of western Canada

CENTENNIAL CALENDAR

The following events and special projects are taking place to commemorate the Centennary of Ukrainian Settlement in Canada.

• **September — November 30, 1991** — *"For Our Children"*, paintings by Peter Shostak, Oseredok Gallery, Ukrainian Cultural and Educational Centre, Winnipeg.

• **September 22 — October 15, 1991** — *"100 Years of Ukrainian Experience in Canada"* featuring works of art by Canadian Ukrainian artists from across Canada in an Art Exhibit and Sale presented by the Alpha Omega Women's Alumnae at the Melnychenko Gallery, 250 McDermot Avenue, in Winnipeg.

• **September — October, 1991** — *"Kurelek Art Exhibit"* presented by the Ukrainian Ladies Association in Calgary.

• **October 4 — 6, 1991** — *"O. Koshetz Choir Anniversary Celebrations"* — 45th anniversary celebration of the Winnipeg-based choir including a reunion, banquet and an Anniversary Concert at the Pantages Playhouse Theatre, October 6, 1991 at 3:00 p.m., Winnipeg.

• **October 11 — 13, 1991** — *"Choir Reunion and Centennial Showcase"* presented by the Canadian Ukrainian Youth Association (S.U.M.K.) in Edmonton.

• **October 12, 1991** — *President's Ball in Honour of the Centennary"* sponsored by the Ukrainian Professional and Business Club, Edmonton.

• **October 17 — 19, 1991** — *"The Second Hundred Years"* Ukrainian Youth Association reunion, conference and Centennial Concert, in Edmonton and St. Albert.

• **October 20, 1991** — *"Winnipeg Art Gallery Ukrainian Anniversary Concert"* featuring the O. Koshetz Choir in a performance at the Winnipeg Art Gallery Foyer on Sunday, October 20, 1991 at 2:00 p.m., in conjunction with the "Spirit of Ukraine" exhibit, Winnipeg.

• **October — November 1991** — *"Centennial Showcase"*, performing arts presentations sponsored by the Ukrainian Canadian Congress in Lethbridge, Alta.

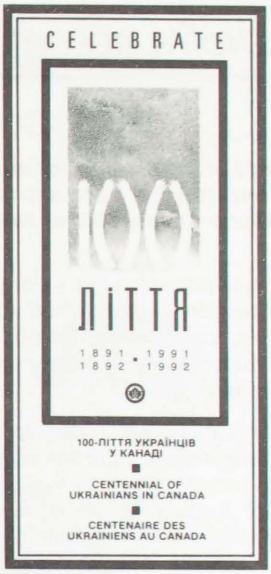

• **Continues through October — November 18, 1991** *"Spirit of Ukraine"* at the Winnipeg Art Gallery, featuring 500 years of painting selected from the State Museum of Ukrainian Art in Kiev. This is the first time these works have been placed on exhibit in North America. More than 120 paintings span the ages from 15th century icons to 20th century avant-garde works.

• **November 6, 1991** — *"The Influence of Ukrainian Folk Melodies on Western Composers"*, a special free public lecture by Dr. Dennis Hlynka of the University of Manitoba, sponsored by the Winnipeg Art Gallery on November 6, 1991 at 2:00 p.m. in conjunction with the "Spirit of Ukraine" centennary exhibit, Winnipeg.

• **October — December 1991** *"Alberta Centennial Tour"* by the Orthodox Millenium Choir, with performances in Edmonton, Calgary, Red Deer, Lethbridge, Athabasca, Smoky Lake, Thorhild, Grande Prairie and Peace River.

• **Continues through October — February 1992** — *"Art and Ethnicity: The Ukrainian Tradition in Canada"* at the Canadian Museum of Civilization in Hull, Quebec. The exhibit is divided into 11 thematic areas about the various aspects of the Ukrainian Canadian experience including immigration, religion, folklore and art. It features works by over 100 artists and artisans from across Canada.

CONVENOR'S REPORT

CONSUMER CONCERNS

This is Part I of a three-part series of consumer information and helpful hints submitted by our Consumer Affairs representative, Nellie Seniw of Edmonton.

As well as considering **what** we eat, food safety experts are increasingly concerned about what we eat **out of**. Lately, research has revealed that cooking methods and materials may also contaminate food. Here are some examples.

1. **Leaching of toxins from some plastics into our food, particularly during microwave cooking:** Because plastics are chemically very complex, some components of it can migrate or leach from the plastic. Plasticizers added to plastic are particularly soluble in substances rich in fats and oils. The longer the plastic is in contact with the food and the higher the temperature, the more leaching occurs.

Some compounds have been found to migrate from microwave packaging. The migration is greatest in packages with "heat susceptors". These thin grey strips or dishes of plastic metallized with aluminum are usually laminated with adhesive onto paperboard to absorb microwave energy and quickly heat enough to brown foods. When the U.S. Food and Drug Administration first approved these, it was never anticipated that they would be used at temperatures above 150 C. However, these can reach 260 C in the microwave oven. When they do, their intense heat can cause chemicals to migrate out into the food.

The Canadian Food & Drug Act recommends that consumers follow cooking directions on the packages and don't exceed the recommended microwaving times. If packaging such as popcorn bags become extremely charred or brown, don't eat the product, and **don't reuse** heat susceptors, such as popcorn bags, cardboard pizza crisping platforms, microwave french fries, fish sticks, waffles and some meat pies. You'll not only reduce your risk but will also reduce your use of non-recyclable materials. Also to play it safe, transfer food from these trays to glass cookware if you intend to use it in a conventional oven.

2. **Plastic wrap:** Do not wrap home-cooked leftover in plastic cling film to reheat in your microwave because these cling wraps contain plasticizers.

When microwaving, plastic wraps can safely be used to cover bowls or food on plates, but **not** to wrap food closely, and not to put in contact with fatty foods (e.g. pork, spare ribs) even for refrigerator storage.

3. **Plastic tubs** (too good to throw away): Never use these for reheating food. These were designed to hold only what was originally in them.

4. **Cooking Pots:**

- **Aluminum** — in 1970 Canadian researchers reported that the brains of Alzheimer's victims contained abnormally high levels of aluminum. This stirred a controversy about whether aluminum caused the disease or not. However, researchers are still investigating the link between aluminum and Alzheimer's disease and the most recent data supports the theory that brains damaged by the disease may permit entry of abnormally high levels of aluminum. Ingesting aluminum whether from foods, cookware or drugs has not been shown to be harmful.
- **Non-Stick Coatings** — on pans and fumes given off by a coated pan were less toxic than fumes given off by ordinary cooking oils.
- **Stainless Steel Pots** — manufacturers caution against allowing acidic or salty foods to remain in stainless steel for long periods, not because of health hazards but because undissolved salt will pit steel surfaces.
- **Copper pots** — for non-professional cooks it's not likely a practical choice as it reacts chemically with acidic foods, such as lemon juice, vinegar or wine, releasing copper into the food and which may cause nausea, vomiting and diarrhea. Caution should also be observed in using antique copper kettles and pans because the solder used may be lead.
- **Cast Iron** — best for any kind of pan frying and also provides extra iron for foods cooked in iron skillets.
- **Crystal** — Lead crystal glasses and decanters may be beautiful but they're not safe. Several studies have recently found that wine or liquor stored in lead crystal for months or years at a time can leach out the lead. Other acidic beverages would have the same effect. It's safe to use crystal decanters to store wine for a few hours because the lead leaches into the wine slowly. However, because children are more susceptible to damage from lead than adults, they shouldn't drink from lead crystal glasses.

— submitted by Nellie Seniw
Consumer Affairs Representative

Василь Шевчук

ОРИСЯ

Вже ллється сонце з-за гори
Промінням по землі.
Ідуть до школи школярі
В карпатському селі.

— Орисю! — зве Петрусь-пастух
Й на дримбі виграє...
Орися в мами рветься з рук,
Заплести не дає.

— Хутчіше, ненько, ой хутчій!
Не встигну до дзвінка!
— Біжи... — й ляга на косу їй
Матусина рука.

Міцна, і ніжна, і шорстка
Матусина рука.

У двері пурхнула, як птах,
Оглянувшись на мить.
А в мами сльози на очах
І посмішка бринить.

МИСТЕЦЬКА ВИСТАВКА

ПРОВІНЦІЙНА УПРАВА СОЮЗУ УКРАЇНОК АЛЬБЕРТИ

Кожного року провінційна екзекутива на Альберту влаштовує чайне прийняття і весняну мистецьку виставку в Едмонтоні.

Цьогорічна виставка, яка відбулася 23-24 березня 1991 року відрізнялася від попередніх. На виставці був представлений огляд колекції покійного мистця Дам'яна Михайла Антоновича Горняткевича. Фонд виставки нараховував понад 400 зразків різних взорів; мотивів з Галичини, Волині, Буковини, Гуцульщини, Київщини і Полтавщини.

Прекрасно й естетично були розкладені цінні взори з колекції, яка нараховує понад 1200 експонатів.

Виставку відкрила Карля Козак, голова провінційної екзекутиви Союзу Українок Канади. вона вшанувала корсажем гостю пані Горняткевич. Після того, вона попросила голову музейної філії на Альберту Мирославу Куць представити головного доповідача д-ра Андрія Горняткевича. Д-р Андрій Горняткевич почав свій виступ словами великої пошани і подяки присутній тут своїй матері, яка допомагала батькові зібрати і зберегти таку цінну і чудову колекцію.

Дам'ян Михайло Антонович Горняткевич народився 13 листопада 1892 року в містечку Лісько, округа Сянік, Західна Україна. Помер 3 березня 1980 в Керґонсконі, штат Нью-Йорк. Похований на православному цвинтарі св. ап. Андрія Первозванного в Савт Бавнд Бруку.

Однією з його праць було церковне малярство: стінопис у каплиці у Кракові, розписував церкви в с. Настасів під Тернополем, в Угніві (Рава-Руська), Немирові. Також виготовляв вітражі для церкви в с. Озеряни Борщівського р-ну. В Національному музеї у Львові знаходяться копії зі стінопису каплиці Чесного Хреста в Кракові. Постаті святих, поліхромія стін, як проєкти церковної декорації, зберігаються в Українському музеї Канади в Едмонтоні. Його картини зберігаються також у Римі, в музеї при Церкві-пам'ятнику в Савт Бавнд Бруку, в УВАН у Нью-Йорку і Вінніпеґу.

Пані Карля Козак і пані Вікторія Мартинюк.

Рівночасно з малярською діяльністю, Д. Горняткевич займався науковими проблемами з історії українського мистецтва, біографії українських мистців, зокрема Шевченка й української фольклористики.

Був він співзасновником Української Вільної Академії Наук в Авґсбурґу. Від 1951 р. до 1970 р. був віцепрезидентом цієї ж академії і головою її мистецької кураторії, дійсним членом Наукового Товариства ім. Шевченка.

Приємно було побачити на виставці молодь. Заля була переповнена глядачами, які зустрілися з чудовим показом незвичайних взорів.

Присутні цієї гарної імпрези з насолодою вислухали чотири пісні, які чудово виконала солістка д-р Іванна Татарин під акомпаньямент Сандри Чумер.

Наступного дня виступали діти з садочку, які співали і танцювали. Садочок цей організований при катедрі св. Івана. Керує ним п. Домка Сапіга. Цьогорічна весняна виставка залишиться в нашій пам'яті приємним спогадом.

Іванна Дженис

ВИСТАВКА КАРТИН „ДУХ УКРАЇНИ" З КИЄВА

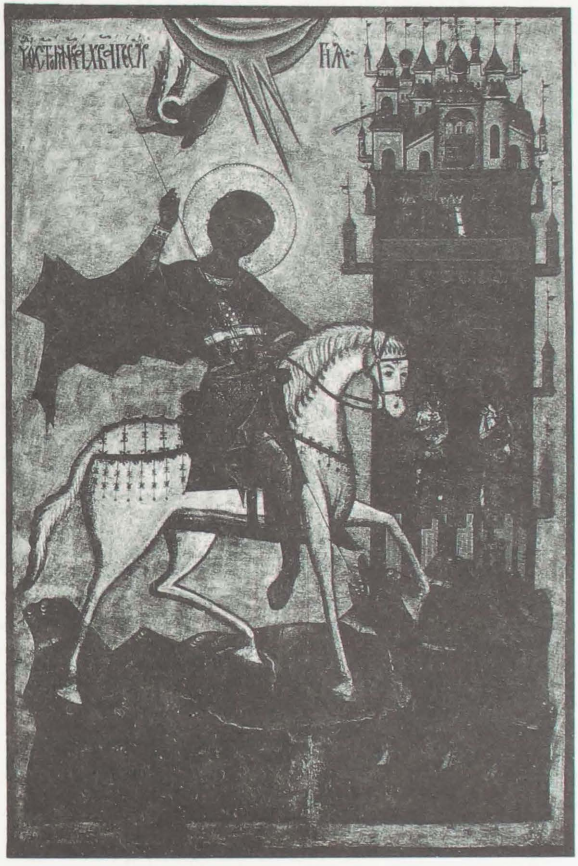

Св. Юрій, XV ст.

У пошану відзначення 100-ліття поселення українців в Канаді — у Вінніпезі, в мистецькій галереї представлено понад 120 творів українського мистецтва, які до сих пір не експонувалися поза межами України.

Огляд починаємо з першої залі. Не випадково — початком є ікони 14-15 ст. **Деісус** (1760 р.), **Апостоли** (1760 р.), **Чудо св. Георгія** (14-15 ст.), **Спас у силах** (перша половина 14 ст.), **Страсті** або **Дорога на Голгофу** (кінець 17 ст.). Ці твори, під якими немає підпису автора, роблять в душі людини переворот.

Я по професії не мистець, але мені зрозуміла така „мистецька мова", бо розуміння це іде від серця.

З несподіваним хвилюванням я піднімаю очі на образ Христа і промовляю словами великого Шевченка:

Ніби серце одпочине
З Богом заговорить...

Це велике щастя, що ми можемо інколи зробити для себе **свято душі**, зустрітися з такими прекрасними творами мистецтва, з такою щирістю зображення. Кольорит ікони лагідний, і разом з тим, ці темні кольори викликають в нас напруження, яке поступово спадає, коли дивишся в ці очі, сповнені теплого і привітного виразу. На обрамленні гравіровані або тиснені орнаментальні мотиви. Цей декоративний елемент — золочене тло з „різаним" візерунком відрізняє українську ікону від російської, намагаючись імітувати дорогоцінні карбовані шати Київської Русі. У вбранні

святих використані характерні мотиви українського традиційного оздоблення.

Також ми бачимо прекрасні народні картини **Козак—Мамай,** портрет **Петра Могили,** митрополита Київського-Галицького (18 ст., полотно, олія) та інші.

Наступна заля демонструє нам картини відомих художників періоду 19 століття: К. Трутовський **В місячну ніч**, **Хворий**, Лев Жемчужников **Кобзар на шляху**, С. Васильківський **Ранок**, В. Тропінін **Дівчина з Поділля, Українець. Автопортрет Т. Г. Шевченка**, зроблений ним за рік до смерти; вражають сумні очі, застигла в них біль та вистраждане обличчя „Доле, де ти?..”

Зображуючи звичайних людей, побутові теми, виникає жанрове мистецтво: Микола Пимоненко **Суперниці, Весілля в Київській губернії**. Ось перед нами весільна процесія, що посувається вулицею села. Зумівши відтворити життєвий зміст цілком звичайної побутової картини, художник з великою душевною теплотою і любов'ю відноситься до кожної зображеної тут людини: і до задуманої, трохи стурбованої молодої, і до „підпилих” та галасливих літніх селян...

З особливою увагою мені хочеться відмітити картину, яка дуже припала, як то кажуть, мені до душі. Це **Воли на оранці** Сергія Світославського. Дивує мене, чого ж це так? Адже сама я народжена в місті і ніколи в житті отих справжніх волів і не бачила ніде. А відповідь в тому, що знайшла я в цьому сюжеті символ життя на землі. На зораній ріллі поля дрімають стомлені важкою працею воли. В далечині жовтіє пшениця, небо блакитне, повітря прозоре, і чисте та ясне сонце пробиває невеличкі хмари. Все дихає спокоєм і прагне миру. Здається, чого ж більше треба? Чесна праця і відпочинок, такий, який кожному до душі. Це близько є кожному українцеві.

Не можу обійти своєю увагою картину Фотія Красицького **Гість із Запоріжжя**. Подивіться на фотознімок. Шкода, що не в кольрах! Ми бачимо на ній козака, який після довгих блукань завітав до своєї домівки, до рідної оселі.

Гостинність, душевність, що так притаманна українцям... Адже не секрет для всього світу, що українець не відпустить гостя голодного з хати. Все, що є — на стіл! Прошу, приобщайтесь. А як ще похвалить господиню за смачні пироги — яка це приємність та гордість для неї!

Таким чудовим знанням народного побуту, а також повагою до козацької давнини, художник Фотій Красицький в **1901** році створив, а ми в **1991** році ще відчуваємо передану нам через роки щирість, правдивість і людяність мистця.

Дуже хотілося, щоб якнайбільше українців побачили ці картини, приїхали до нас, в Вінніпеґ і прослідкували цю велику епоху мистецтва, починаючи з 4 століття і до авангардних творів 20 століття. Welcome! Просимо!

Людмила Павенська

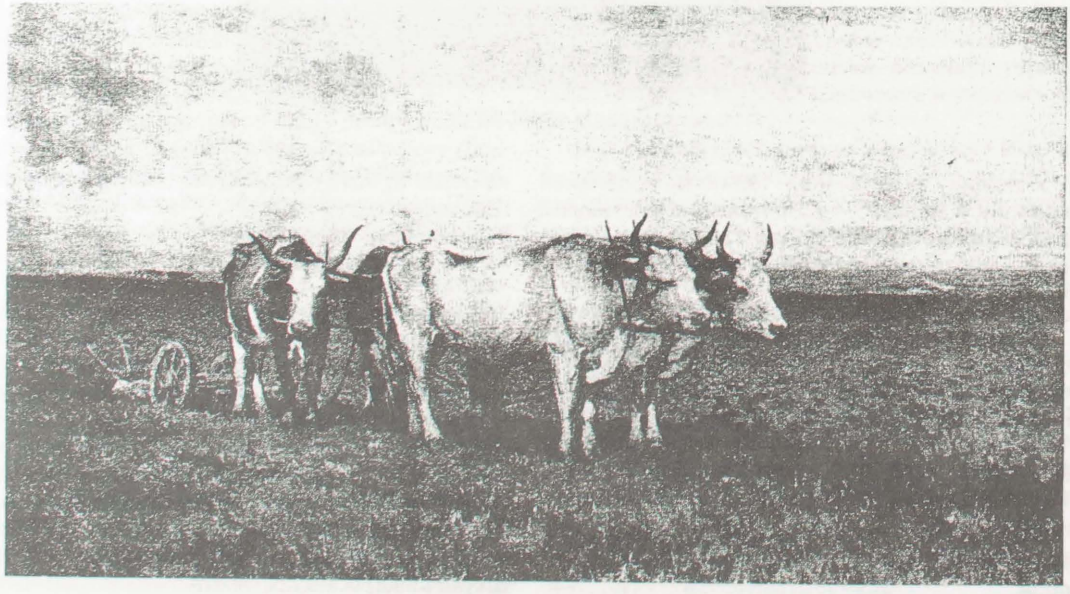

Воли на оранці

УКРАЇНСЬКИЙ ПАВІЛЬЙОН „КИЇВ"

ВІННІПЕҐ, МАНІТОБА

Господині Павільйону: Д. Терновецька та Я. Юзвишин

„Роде мій чесний та величний!
Тішуся тобою..."

Так мені захотілося казати словами Василя Стефаника, коли вперше в своєму житті я потрапила на міжнародний Фестиваль у Вінніпезі „Фолкльорама" в український павільйон „Київ". Цей павільйон запросив нас оглянути виставку присвячену 100-літтю поселення українців в Канаді.

В коридорах людно, юрба святково вбраних людей заводить нас на виставку „Скарби минулого". Виставка створена старанням Вінніпезького відділу ім. Лесі Українки Союзу Українок Канади.

Ми потрапляємо в казку, де щиро і сердечно зустрічають нас господині — представниці двох українських поколінь: пані Домка (Доріс) Терновецька і пані Ярослава (Сильвія) Юзвишин. В тихому супроводі українських мелодій господині повідали нам про труднощі, які випали на долю перших канадських українців. З фотознімок дивилися змучені обличчя, але в їх очах іскрилася віра та надія в свою перемогу. Жінки, які працюють на вирубці лісу, сім'ї з малими діточками, що живуть в землянках, ох, як не гріло на початках, те нерідне сонце!

Але минають роки і українці гордо підводять голови і збирають „Врожай надії"...

Ось перед нами документ відділу освіти Канади, який дає дозвіл вчителям українського походження викладати в англійських школах. І радісно привітати те, що українці не зрікаються своєї мови і звичаїв, серед чужих, на чужій землі. Піонери об'єднуються в церковні громади, які стають цитаделею української нації. Будуються церкви, створюються: „Рідна школа ім. Ю, Федьковича", хори, драматичні гуртки, інститути „Просвіта". Довгий шлях пройшли наші земляки. І зараз, дивлячись на фотознімки, — я бачу натруджені мозолисті руки (часто і жіночі), які корчували ліси, будували земянки, освоювали цілінні землі. І думається мені, (може, і недоречно на такому святі!), що не заважило б тим багатьом організаціям з України, що приїхали сюди по грошову допомогу, бачити перед собою не мільйонерів, що розбагатіли і тепер сидять в зручних фотелях, смакуючи джуси, а ці зморщені, огрубілі руки, ці очі, ці спини, які зігнулися від непосильної праці. Та пройшли літа, і зараз вони заслужено пожинають плоди свого зароблено врожаю!

Повернемося ж — до „Скарбів минулого" — виставки вбрання нашого, побутових речей — це і є наша жива вода, життєдатне джерело.

Рушники, які прикрашали житло і милували душу, обгортаючи найдорожчі нам образи та ікони; старовинні верета, якими покривали постіль та які не раз захищали хатину від холодних вітрі. А вишивані сорочки — ці неповторні витвори мистецтва, привезені з Буковини, Галичини, Полтавщини. Яке багатство кольрів та відтінків, поєднання бісеру, ниток, металевих прикрас!

Погляньмо на найстаріші полтавські строї, ласкаво надані для виставки п. Марією Бонтей. Вони менш яскраві, більш строгі, та вражають уяву нашу своєю простотою. І в той же час — здаються вишуканими і скромними. Адже, з прадавніх часів українські дівчата славились скромністю і природною, не прикрашеною штучно — красою. Тут ми бачимо традиційні широкі рукави сорочки, зібрані „пухликами", вишивані пляними одноколірними нитками, темну спідницю, керсетку. На шиї — різноколірне скляне намисто. На іншій моделі маємо змогу побачити ще один вид полтавського вбрання — спідницю запаску, підперезану яскраво червоним поясом, кінці якого симетрично спадають долу, одноколірна сорочка з єдиною прикрасою — червоною стрічкою на грудях. Дехто з істориків вважає, що саме таке вбрання носила шевченківська Катерина. Не можна не відмітити специфічний полтавський головний убір — червоний шовковий очіпок, звужений з боків. Його, звичайно, носили одружені жінки і пов'язували квітчастою хусткою.

Зовсім відмінне від полтавських строїв, вбрання буковинської молодої („княгині"), яку ми можемо побачити завдяки поважній пані Д. Терновецькій. Довга весільна сорочка має густо вишиті яскравими нитками рукави. Спідниця „опинка" підібрана та прикріплена на лінії талії поясом, кінці якого спущені спереду. Від пояса до низу спадає квітчаста хустка. Поверх сорочки — хутряна безрукавка з відбіленої овчини „мунтян" або „цурканка", прикрашена вишивкою, цятками (бісером), кольровою вовною. На шиї правдиві коралі, трирядні „згарди" з вирізьблених бляшок та монет. На голові молодої — „карабуля" (або „кода") — це нашиті на тканну основу цятки і давні австрійські монети.

Тут ми бачимо не тільки привезені з України строї, але й виготовлені вже в Канаді. Українські жінки не мали ні матерії в ті часи, ні ниток. Для шиття сорочки частенько використовувались полотняні мішки з-під цукру, проблеми відсутності ниток винахідливі українки знайшли як розв'язати: різноколірну матерію торочили на нитки і ними вишивали складні взори. І як ми змогли впевнитися, це вбрання аж ніяк не поступиться красою з іншими.

Ось як збереглося наше минуле, наша історія...

Не напишеш почуття свої в скупенькому газетному репортажі! Скільки навкруги облич, знайомих і незнайомих, чути розмови, вигуки захоплення і просто вдоволення від прекрасного побаченого.

Приємно і хвилює знаходити тут щось своє, своєї матері, своєї бабусі...

І ця калина, висаджена в квіткових горшках, привезена на цю далеку землю нашими предками, адже прижилася і гарно себе почуває, і плодоносить. З якою гордістю висловився український канадський поет Яр Славутич:

„Цей безкрай, яриною лункий,
Підняли золотими руками
Українські мої земляки."

Низький уклін Вам, українські піонери, перші поселенці далекої землі канадської.

Людмила Павенська

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

РЕДФІЛД — РІШАРД

Річні збори відділу відбулися 3-го грудня 1990 року в присутності 12-ти членок.

Голова відділу Зірка Ковальська відкрила збори молитвою та попросила всіх вшанувати покійних членок відділу хвилиною мовчанки. В 1990 році в вічність відійшла наша довголітня членка — Елисавета Напастюк. Вічна їй пам'ять!

Секретарка відділу Євгенія Никифорук прочитала протокол минулих річних зборів та дала звіт з цілорічної праці відділу. Слідували звіти касирки Олесі Плюти та звіти референток.

Впродовж року відбулося 7 місячних зборів та 3 засідань управи. На кожних зборах читано обіжники та дискутовано загальні та місцеві справи. Членки по черзі читають щось цікаве, після чого дають перекуску. Прихід призначений на місійний фонд.

Відділ постійно висилає бюджет до Централі, продає квитки на потребу музею та провінційної Управи; влаштував збірку на поборювання рака, та Червоний Хрест; влаштував імпрези в честь Лесі Українки та Тараса Шевченка. Членки відвідують хворих, помагають при похоронних та поминальних обідах.

Продовження на ст. 30

30-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ
ВІДДІЛ СУК ІМ. КН. ОЛЬГИ В ЕДМОНТОН

Зліва (1-ий ряд) — голова провінційної управи на Альберту Карла Козак, настоятель о. М. Парфенюк, добр. М. Парфенюк, добр. М. Василів, о. прот. Г. Василів.
2-ий ряд — М. Ангел, О. Зачернюк, Р. Цимбалюк, М. Костенко, Г. Рипка, М. Попович, А. Пісетска, Ф. Тарновець, О. Стельмащук, І. Хіжан, С. Павлюк.
3-ій ряд — Н. Зачар, М. Дітчук, К. Лукашевич, М. Дейвис, Г. Климчук, Р. Котик, Н. Жмурко. І. Грач. 4-ий ряд — С. Пасій, М. Пиклик, М. Мегега, М. Половей, М. Голден, Р. Чорнолюк, С. Стороженко, А. Мелешко, А. Бонк, Ю. Мойсей, Р. Пичешник, М. Зинич, М. Попович, Л. Данилюк, Л. Король.
5-ий ряд — Г. Маряныч, Г. Федюк, М. Ґублич, Н. Озіпко, Н. Савчук, В. Клаптей, І. Топилнитскі, М. Кнеп, В. Басараба.

Відділ ім. Княгині Ольги при церкві Св. Андрія в новозбудованій залі влаштував свій 30-літній ювілей. Заля була відповідно вдекорована. Портрет Кн. Ольки і емблема Союзу були прибрані рушниками і квітами. Столи були заслані вишитими обрусами.

Марія Попович, голова відділу, відкрила це урочисте свято і попросила о. Василіва до молитви. Дальшу програму проводила господиня ювілейного комітету Софія Павлюк.

Під проводом о. Парфенюка заспівали „Вічная Пам'ять" померлим, а їх було 26 членок. В цей час близька людина до померлої особи (дочка, невістка чи внука) засвічувала свічку в пам'ять померлої, а отець роздавав просфори.

Після цього були привіти: від голови церковної громади — Дмитра Савчука, від Централі СУК Марії Воронюк (писемний привіт прочитала Надя Жмурко), від провінційної голови СУК на Альберту — Карли Козак. Всі промовці дали нам признання за нашу працю та побажали успіху надалі. Доповідь про нашу патронку княгиню Ольгу прочитала Ольга Стельмащук.

Про історію відділу говорила Фіона Тарновець: 12 березня 1961 року до відділу записалося 13 членок, тепер відділ має 78 членок; перша голова — Анна Кицкало, секретарка — Марія Попович, касирка — Софія Павлюк. Від самого початку наш відділ підтримував церкву: влаштовував обіди, базарі. Так ми добували гроші.

Проводили і культурно-освітню працю: влаштовували концерти на свято Т. Шевченка, Л. Українки, в честь матері, день книжки і інші. Це все ми робили з сумківцями, учнями Недільної і Рідної школи, танцювальними гуртками. Ми опікуємось Недільною і Рідною школою.

Склали пожертви на 1000-річчя святкування Хрещення України в Едмонтоні. На фільм "River of Joy", на проєкт СУК — вишивання митрополичих риз, на провінційний проєкт — вишивання хоругов.

Також жертвували на колеґію Св. Андрея, на інститут Св. Івана, щороку оплачуємо дітей до табору „Барвінок" і на „Освіту", що при інституті Св. Івана.

Висилаємо пачки і гроші православним громадам в Бразилії. Жертвуємо на музей Союзу Українок в Саскатуні.

Наша членка Анна Зводецька написала „За нами сестри". Наші сумківці поставили цю п'єсу і виграли першу нагороду в час святкування 1000-річчя Хрещення України. В 1978 році наш СУМК також виграв другу нагороду за представлення, за ці гроші ми купили піано до авдиторії.

В нашому відділі ми маємо членку, що була рекордовою секретаркою в Союзі Українок ще в Україні, це Катерина Семотюк.

Наші попередні голови відділу: Анна Кицкало, Марія Сорокан, Марія Попович, Надя Жмурко, добродійка Марія Василів, Домка Дмитерко, Анна Звоздецька, Софія Павлюк, Фіона Тарновець. Анастасія Зотик і Розалія Гилдбранд.

Галина Рипка представила основательок відділу: Анна Кицкало, Марія Попович, Катерина Волох, Стела Тацій, Надя Жмурко, Анеля Кухта, Анна Ольговська, Марія Меґеґа, Зеновія Березка, Софія Павлюк і покійна Текля Панчишин.

Нагороджені членки Союзу Українок Канади: добродійка Марія Василів і Анна Звоздецька — 50 літ праці в СУК, Катерина Семотюк, Василина Клаптей, добродійка М. Парфенюк — 25 літ праці в СУК. Розалія Цимбалюк представила і вшанувала наших господинь — кухарок: Ольгу Камінську, Олену Федюк і Ненсі Савчук. Усі членки відділу були представлені голові провінційної управи Карлі Козак. В цей час голова відділу Марія Попович вручила квітку кожній нагородженій членці.

Добродійка Марієн Парфенюк в своєму кінцевому слові подякувала всім присутнім і гостям, що приїхали здалека вшанувати живих і покійних членок.

Надія Жмурко подякувала ювілейному комітетові і господині Софії Павлюк за уміле проведення свята.

Настоятель о. Парфенюк подякував всім, свято закінчили відспіванням „Многая літа" і молитвою.

Ювілейний торт краяли: добр. М. Василів, добр. М. Парфенюк, Карля Козак і Марія Попович.

Весело провели час, згадували давні часи при перекусці.

З нагоди нашого ювілею наш відділ дарує $75.00 на журнал „Промінь".

Референтка „Променя"
Ф. Тарнавець

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ
РЕДФІЛД — РІШАРД

Продовження із ст. 28

Влаштовували обіди на Проводи та Храмове свято.

На храмове свято церковний округ Норт Бетлфорд попрощав отця і добродійку Удод, котрі від'їхали до Канори. Влаштовували прийняття і новому священику, о. С. Лопашковичу.

Членки дбають про церкву та Народній Дім, співають в окружнім хорі, колядують на церкву. Ми приймали участь в Провінційному з'їзді СУС в Норт Бетлфорд. Чотири наших членки входили до провінційної Управи.

Протягом року відділ склав пожертви на місцеву церкву Св. Володимира, оселю „Зелений гай", Музей, місійний фонд, журнал „Промінь".

Заряд на 1991-1992 рік: Юлія Кучерка — голова, Євгенія Никифорук — заступниця, Олеся Ковальська — рекордова секретарка, Ольга Никифорук — кореспонденційна секретарка, Олеся Плюта — касирка, О. Никифорук і З. Ковальська — культ. освітні референтки, Зірка Ковальська — добродійна референтка, Олеся Ковальська референтка архівів.

Контрольна комісія: Є. Никифорук, Н. Ковальська і З. Ковальська.

Господині: К. Дмитрук, Олена Плюта, С. Никифорук, Є. Никифорук і Ю. Катеринич.

Сестриці: Олена Плюта, О. Ковальська, К. Дмитрук, Ю. Катеринич.

В кінці зборів голова подякувала членкам за щиру співпрацю та побажала нововибраній управі доброго успіху.

За відділ ім. Л. Українки
в Редфілд
О. Ковальська

КВІТИ НЕЗАБУТНІМ

Відділ Союзу Українок Канади ім. Доньки України в Тандер Бей замість квітів на могилу **Семена Пуляка**, визначного громадського діяча і мужа нашої доброї членки Анни Пуляк, дарує на журнал „Промінь" $25.00.

Пан Пуляк упокоївся 29-го червня 1991 року по довгій недузі.

Членки відділу висловлюють глибоке співчуття дружині Анні, синам Ярославові і Михайлові і всій родині.

О. Яремчук
голова відділу

Замість квітів на могилу покійної членки **Анни Михайлюк** відділ Союзу Українок Канади ім. Ольги Кобилянської в Саскатуні жертвує 15.00 долярів на журнал „Промінь", як нев'янучий вінок в пам'ять покійної. Покійна народилася в серпні 1911 року, а померла 19 липня 1991 року.

Засмученій родині висловлюємо найщиріші співчуття, а покійній нехай буде вічна пам'ять!

Марія Дорош
референтка „Променя"

В незабутню пам'ять наших дорогих: мужа і батька **Теодора Процишиного**, який відійшов у вічність 20-го вересня 1971 року, і зятя **Івана Цимбалістого**, який упокоївся 27-го жовтня 1972 року, даруємо $50.00 на журнал „Промінь", як нев'янучий вінок на їхні могили.

Дружина Петруня Процишин
з родиною
Донвел, Саск.

Замість квіті на могилу бл.п. **П. С. Данильчук** даруємо $55.00 на журнал „Промінь". Засмученій родині і нашій приятельці пані Є. Білич висловлюємо сердечні співчуття з приводу втрати дорогої Мами.

Нехай Господь Бог благословить Вас, подасть душевний спокій і добре здоров'я на довгі роки.

Матері нехай буде Вічна пам'ять!

Марія Юрків, добр. М. Керніцька, Н. Павлик,
Р. Кондра, Г. Влад, добр. Г. Слюзар,
С. Бейзик, П. Ігнаш, М. Пестрак,
Д. Терновецька, С. Юзвишин.
Вінніпеґ, Ман.

Замість квітів на свіжу могилу пані **Софії Данильчук**, мами нашої дорогої членки Єлисавети Білич, Манітобська Провінційна Екзекутива СУК дарує на пресовий фонд „Променя" $25.00.

Нехай буде їй вічна пам'ять, а родині висловлюємо наше глибоке співчуття.

Соня Бейзик — голова
Р. Байдак — кореспондентка секретарка

В десяту річницю відходу у вічність мого незабутнього мужа, старшини Української Галицької Армії, **Осипа Кваса** (упокоївся 11 вересня 1981 р.) у світлу пам'ять покійного засилаю $25.00 на фонд „Променя".

Марія Квас з родиною
Торонто, Онт.

БЛ.П. (ДОЦЯ) ТЕОДОРА ГАВРИСИШИН

В неділю 7-го жовтня 1990 р. упокоїлась в Бозі бл.п. Теодора Гаврисишин.

В четвер 1-го серпня 1991 р. було відслужено заупокійну Літургію та посвячено надгробну плиту на її гробі на цвинтарі Ґлен Іден.

Теодора, дочка Юзефи і Матвія Гаврисишиних, уродженка Вінніпегу. Вона віддала 43 роки віддної праці для видавництва „Українського голосу" та 10 років для Колегії Св. Андрея. В

громадському житті займала ряд провідних становищ.

Із завіщення покійної Теодори призначено: $2,000 — на Український Музей Канади в Саскатуні; $2,000 — на Шевченківську Фундацію пру КУК; $500.00 — на Конґрес Українців Канади

Всю її бібліотеку, та її речі й одяг, так, як вона ще за життя собі бажала, вислано в Україну.

Пожертви в її пам'ять, як нев'янучий вінок, зложили:

НА КАТЕДРУ ПРЕСВ. ТРОЙЦІ У ВІННІПЕЗІ

$100.00 — Анна Ф. Ралько, Вінніпег.
$50.00 — Йосиф Богонос, Едмонтон, Алта.; Надія Богонос-Галкієр, Едмонтон, Алта.; Верна Станзик, Флорида, США.
$35.00 — Наталія Войцехівська-Давдз, Ошава,
$30.00 — Марія Симчич, Вінніпег.
$25.00 — Зеновія Богонос, Ольга Долинчук, Теодор і Ірина Федрик, Ольга Завісляк, Вінніпег.
$20.00 — Любомир Саляк і Андрій Сірий, Вінніпег.
$10.00 — Зеновія Крип'якевич, Павліна Кревецька, Ангелина Павлик, Маргарета Ревуцька, Марія Самоїл, Вінніпег.
$7.00 — Віктор Ревуцький, Вінніпег.
$5.00 — Савеля Кузьмідир, Вінніпег.
$2.00 — Гафія Саламон, Дуґалд.

Разом: $519.00

НА УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ КАНАДИ В САСКАТУНІ:

$100.00 — Анна Фіґус-Ралько, Вінніпег.
$50.00 — Іван і Ольга Долинчук, Вінніпег; д-р Петро і Розалія Кондри, Вінніпег; Олександер і Кароля Романик, Келовна, Б.К.; Український Музей Канади (Філія в Манітобі); о. д-р Степан і добр. Коні Ярмусі, Вінніпег.
$30.00 — Андрій Сірий, Вінніпег.
$$25.00 — Євгенія Соломон, Вінніпег; Соня Пелех, Вінніпег; Іван і Єлисавета Прокіпчук, Едмонтон, Алта.; Добр. Марія Керніцька, Вінніпег; Роман і Савеля Павлик, Вінніпег, Галя Ласько, Вінніпег.
$20.00 — Микола і Софія Залозецькі, Вінніпег.
$10.00 — Люба Янкович, Торонто, Онт.

Разом: $560.00

НА КОЛЕГІЮ СВ. АНДРЕЯ

$50.00 — Свящ. Роман і добр. Ґеня Божики, Оттава, Онт., Галя Чарній, Вінніпег.

Разом: $100.00

Щира подяка всім, що склали пожертви. Нехай Милосердний Господь винагородить Вас Своїми щедротами.

Покійну Теодору нехай Господь Бог оселить в Царстві Небеснім. Вічна їй пам'ять!

За родину і друзів, Анна Фіґус-Ралько,

Надія Боднар

ВИШИВКА /ЗАКІНЧЕННЯ/

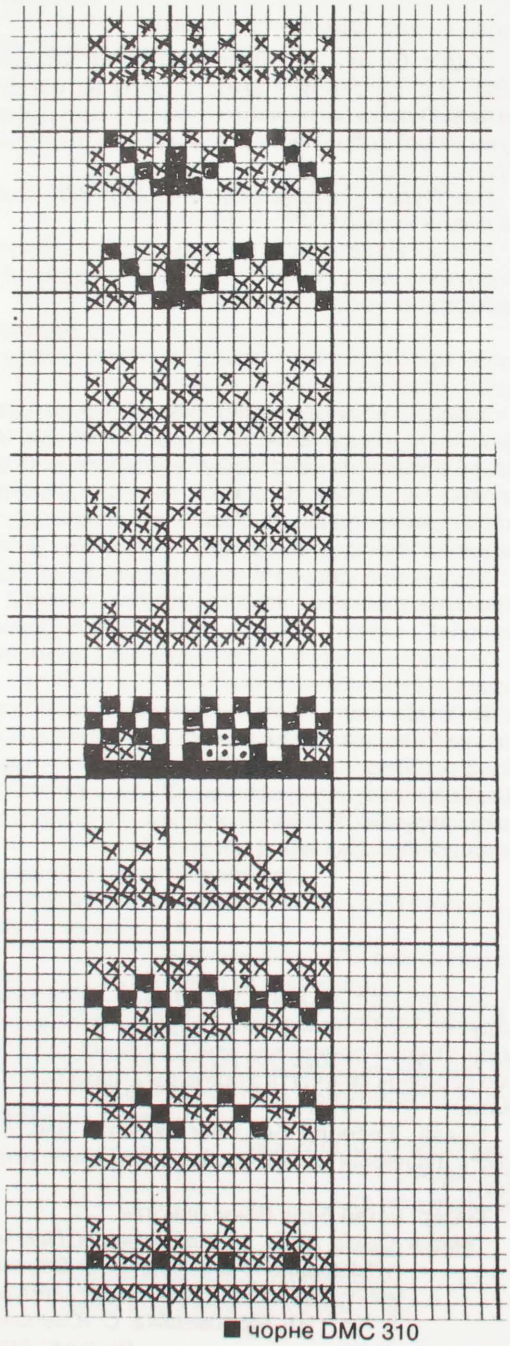

■ чорне DMC 310
x червоне DMC 321, 666

DONATIONS TO THE PROMIN PRESS FUND

Our sincere thanks to the folowing subscribers and friends who have sent in .donations to the Promin Press Fund. Whenever possible we have included donations made through Memorial contributions as well. Your continued support is truly appreciated.

U.W.A.C. Manitoba Executive	$100.00
U.W.A.C. Kniahynia Olha Branch, Edmonton	75.00
Mrs. Olena Dziubenko (Vancouver)	65.00
Mrs. Pauline Ignash (Winnipeg)	65.00
Mrs. Natalka Kit (Edmonton)	65.00
Mrs. Katherine Malisky (North Battleford, Sask.)	65.00
Mrs. Mary Dorush (Saskatoon)	50.00
Mrs. Lillian Mytruk (Vancouver)	50.00
Mrs. Lillian Procyshen (Canora, Sask.)	50.00
Mrs. Anne Sobol (Surrey, B.C.)	50.00
Mr. William Tokarek (Richmond, B.C.)	50.00
U.W.A.C. Lesia Ukrainka Branch, Oakburn	50.00
Mrs. Dora Kindrachuk (North Battleford, Sask.)	33.00
Mrs. Maria Kwas (Toronto)	25.00
Mrs. Anne Ralko (Winnipeg)	25.00
U.W.A.C. Daughters of Ukraine Branch, Thunder Bay	25.00
U.W.A.C. Alberta Executive	25.00
U.W.A.C. Manitoba Executive	25.00
Mrs. Stella Dvernechuk (Toronto)	20.00
M. Evanetz (Brantford, Ont.)	20.00
Mrs. Anne Ewanchuk (Whitkow, Sask.)	20.00
Mrs. Olga Hamara (Willowdale, Ont.)	20.00
Mrs. Olga Pasochnik (West Vancouver)	20.00
Mrs. Maria Wakaliuk (Vancouver)	20.00
U.W.A.C. Olena Pchilka Branch, Yorkton	20.00
Mrs. Domka Sturby (Sudbury, Ont.)	15.00
U.W.A.C. Olha Kobylanska Branch, Saskatoon	15.00
Mrs. Anastasia Revko (Montreal)	13.00
Mrs. Marusia Fedchuk (Komoka, Ont.)	12.00
Mrs. Anna Papish (Saskatoon)	10.00
anonymous	10.00
Dobr. Larysa Makarenko (Winnipeg)	8.00
Mary Kipen (Barry's Bay, Ont.)	6.00
Stella Hlynski (Regina)	3.00
Mrs. M. Kostuchuk (Dauphin, Man.)	3.00
Mrs. Valentina Poleschuk (London, Ont.)	3.00
Mrs. Nancy Zavediuk (West Vancouver)	3.00

The above is a list of donations received and processed by September 10, 1991. The next listing will include those processed by **October 11, 1991.**

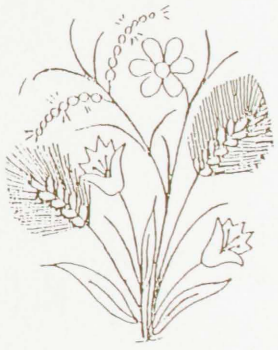

Declaration

continued from page 19

Contracting Parties recognize and respect each other's territorial integrity within existing boundries, is evidence of the position of the president and the parliament of Russia, and not as clever, dictated, tactical reach for the imperial throne. The Russian people will never have freedom or peace so long as they seek the enslavement of others.

"We call on the rulers of neighboring countries to abide by the Helsinky Final Act, which is an ideal foundation for good relations and peaceful progress. The inviolability of boundries, mutual cooperation, openness and cincerity in relations will allow us to enter, as rightful members, into a new European home and the world community."

— Ivan Drach, Chairman Rukh
August 27, 1991

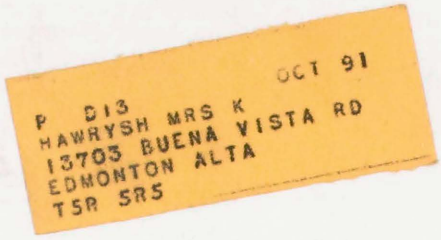

ВИДАННЯ, ЯКІ МОЖНА НАБУТИ В ЦЕНТРАЛІ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ
В САСКАТУНІ, САСК.

РЕЛІГІЙНІ — **ЦІНА**

СВЯТА ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ, Прот. д-р І. Стус (FEAST DAYS OF THE ORTHODOX CHURCH) Bilingual 5.00

ІСТОРИЧНІ

ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ (м'ягка обкладинка) 1.00

ПІВСТОЛІТТЯ НА ГРОМАДСЬКІЙ НИВІ, Н. Когуська (**A HALF-CENTYRY OF SERVICE TO THE COMMUNITY**) Bilingual **20.00**

НАРИСИ З УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ — 3 томи, С. Стечишин, С. Яременко, В. Ревуцький, І. Кейван (**ESSAYS FROM THE UKRAINIAN CULTURE**) Bilingual **10.00**

UKRAINIAN CANADIANA (English only) 10.00

ЛІТЕРАТУРА

НА ПОШАНУ ЛЕСІ УКРАЇНКИ 5.00

МИСТЕЦТВО

UKRAINIAN EMBROIDERY DESIGNS AND STITCHES (English only) 8.00

UKRAINIAN EMBROIDERY DESIGNS AND STITCHES (Sheets) 3.00

SPECIMEN EMBROIDERIES OF THE PEASANT HOME INDUSTRY IN BUKOVINIAN (Bilingual) 30.00

UKRAINIAN DAUGHTERS COOK BOOK Regina UWAC 12.00

ПРОГРАМИ

НА КРИЛАХ ПІСЕНЬ, ПІСНІ З НОТАМИ, слова Л. Українки 5.00

ЗБІРНИК МАТЕРІЯЛІВ НА 100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Л. УКРАЇНКИ 10.00

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА

П'ЄСИ ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ 1.00

ДИВИСЬ-СЛУХАЙ-ГОВОРИ С. Василишин Кн. 1, 2, 3 ..... 5.00

ЗБІРНИК ДЛЯ ДІТЕЙ, А. Данилович 5.00

РЕЛІГІЙНІ ПІСНІ ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ, П. Пауш 1.00

ДУХОВНІ ПІСНІ 4.00

PROMOTIONAL SUPPLIES

ПОРТРЕТИ Л. УКРАЇНКИ, О. КОБИЛЯНСЬКОЇ ..... each 1.00

ПРАПОРИ З ІМ'ЯМ ВІДДІЛУ НА СТРІЧЦІ 35.00

ГРАМОТИ: 25-літ, Почесні, бланки грамот- можна висувати роки 1.75, 2.75, 3.00

SMOLOSKYPS 10.00

SPOONS WITH SMOLOSKYP 5.00

HASTI NOTES AND ENVELOPS WITH SMOLOSKYP INSIGNIA ..... Doz. 3.00

PLACE CARDS WITH SMOLOSKYP INSIGNIA ..... 50 cards 10.00

SERVIETTES WITH SMOLOSKYP INSIGNIA ..... 18 штук і Tax 2.75

POST CARDS: St. Volodymyr, St. Olha, St. Volodymyr and St. Olha ..... each 0.50

VIDEO CASETTE: V.C.R. 100th ANNIVERSARY UKRAINIAN WOMEN'S MOVEMENT Part I English only 20.00